

ÉN ÉS A ROBOT – MARADT MÉG JOGOM? AVAGY A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A LICENCIASZERZŐDÉSEK*

BEVEZETŐ GONDOLATOK

A robotika fejlődésében várható és elkerülhetetlen mozzanat volt, hogy a robotokat működtető program egyszer elkezdjen tanulni. Az 1984-ben megjelent *Terminátor* film¹ nagy sikerrel, elsőnek mutatta be a világ számára, hogy hova is fajulhat, ha a technológia a rossz irányba fejlődik. Napjainkban vannak olyan mesterséges intelligenciák, amelyek segítenek az embernek megírni bizonyos szerződéseket, segítenek akár az egészségügyben, akár a gazdasági életben, nem is beszélve azokról, amelyek helyettünk végzik el a fizikai munkát. Megjelentek az interneten már olyan mesterséges intelligenciák is, amelyek képesek az ember hangját leutánozni, és ezzel különféle szövegeket elmondadni vele.²

Ma már ott tart a technológia, hogy külön szabályozást kell meghatározni azon termékek, alkotások, végtermékek számára, amelyek a mesterséges intelligencia által vagy annak segítségével jöttek létre, például a különféle képek, videók, hangfelvételek. A szerzői jogra ezáltal nagyobb nyomás helyezkedik, mivel a törvényhozásnak lépést kell tartania a kor problémáival. A gazdasági életben a vállalatoknak és az egyszerű magánembereknek is szükségük van ezeknek az információknak a megóvására, hogy illetéktelen személyek ne tudják jogtalanul felhasználni, ellopni azokat.³

A licenciaszerződések, valamint a szerzői jogi és a szellemi tulajdon-védelmi normák a művek megóvása érdekében fontos szerepet játszanak. A licenciaszerződések bevonásával megjelenik a szoftverlicenc-szerződés, amely az MI által létrehozott végtermék használatára enged felhasználási jogot. A licenciadó a szoftvert védelem alá kívánja vonni, miután rengeteg időt és energiát ölt bele. A védelem fennállásával megakadályozza a szoftverrel való visszaéléseket, valamint ezáltal korlátozhatja a felelősséget a végfelhasználó számára, és ez a licenciat adó fél számára azért is előnyös, mert megmarad az ő tulajdonában a mű, de mégis használatot engedélyez rá mások számára, amiből ő (ha nem ingyenes a licenc) profitálhat, és emellett a licenceket bármikor visszavonhatja. A mesterséges intelligencia

* A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Ujvári János diplomadíj-pályázatán díjazott szakdolgozat szerkesztett változata.

¹ *James Cameron: The Terminator 1984*: <https://www.imdb.com/title/tt0088247/> (az internetes források utolsó letöltési ideje: 2024. 01. 20.).

² A Voice.AI nevezhető meg egy példaként az ilyen mesterséges intelligenciákra.: <https://voice.ai/>.

³ *Pezhman Zamani: Artificial Intelligence and its Role in Contract Drafting and Management*. LinkedIn. 2023. 07. 17.: *Artificial Intelligence and its Role in Contract Drafting and Management* ([linkedin.com](https://www.linkedin.com/)).

besorolása szerint a szoftverkategóriába tartozik, ezért az e kategóriára vonatkozó védelem is megilleti. Jelentős szerepet kap a szellemi tulajdoni, valamint a szerzői jogi szabályozás is, valamint, mivel programra vonatkozik, a forráskódok használatára és kezelésére vonatkozó szabályok egyaránt érvényesülnek.⁴

Az interneten elérhető számos mesterségesintelligencia-programot, mint például az OpenAI ChatGPT-jét vagy a Stability AI-t, számos ügyben vádolták már meg szerzői jogok megsértése miatt, a leggyakoribb vád a szerzői jogi védelem alatt álló művek jogosulatlan felhasználása volt. Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy a végfelhasználók esetében a felelősség milyen módon alakul, miután kiderül, hogy az MI által kreált mű sérti a szellemi tulajdont.

A választott téma újszerűnek mondható a mesterséges intelligencia és annak fejlődése miatt, hiszen a szabályozás is még csak most alakul ki. Kérdésként a középpontban az MI-alkalmazások licencelésének jogi vonatkozásai állnak, de emellett felvetődik a nyílt forráskódú MI-rendszerek licencelése is. Az előbb említett területeken felmerülő problémákat példákkal is szemléltetjük, részletes vizsgálattal egybekötve. Vizsgáljuk, hogy az adatvédelmi és etikai kérdések körében megkérdőjelezhető, hogy milyen módon lehet biztosítani az etikai normák betartását a mesterséges intelligenciával kapcsolatban, és ehhez elegendő-e a licencszerződés megkötése. Kitérünk a tulajdonjog és az MI-szoftverek kapcsolatára is, tehát arra, hogy ki a tulajdonosa az MI-rendszerek által előállított végterméknek, és milyen jogok és kötelezettségek merülnek fel a licencszerződések körében, és az egyes szoftvercégek milyen használati feltételeket alkalmaznak a felhasználóikkal szemben. A jog szempontjából az is vizsgálándó, hogy ezt hogyan kezelik a különböző országok.

1. ALAPPILLÉREK

1.1. A mesterséges intelligencia (MI)

1.1.1. Az MI bemutatása

„A mesterséges intelligencia elsősorban azoknak a gépeknek, szoftveralapú alkalmazásoknak, algoritmusoknak a gyűjtőfogalma, amelyek célja az emberi viselkedés, gondolkodás utánzása”.⁵ A mesterséges intelligencián belül különbséget lehet tenni úgynevezett gyenge és erős MI között. A kettő közötti különbség abban áll, hogy az előbbi esetben a gépekre azt a jelzőt lehet használni, hogy „okosak”, mint például amikor az ember a számítógépen sakkot játszik a gép ellen, tehát előre eltervezett mozdulatokon alapul. Az utóbbi esetben, tehát az erős

⁴ Andrew Lopez: Why There Is a Need for a Software License Agreement. Sequoia Legal, 2023. 04. 24.

⁵ <https://hold.hu/lexikon/mesterseges-intelligencia-strategia-fogalma/>.

MI tekintetében úgy kell tekinteni, mintha komoly gondolkodás, egy másik emberi elme állna a gép mögött.⁶ A mindennapokban is számos területen előkerülnek ezek az MI-k, a gyenge MI tekintetében a *chatbotok*,⁷ valamint a különböző „okos” asszisztensek, a Siri vagy az Alexa az Amazon szolgáltatás esetén. Az erős MI tekintetében példának tekinthetők az önvezető autók, amelyek a KRESZ⁸ szabályait alkalmazva a forgalmi helyzeteket felismerik, és alkalmazkodnak hozzájuk. Az erős MI főbb jellemzője a gépi tanulás, amely alapján a gép az adatokat úgy dolgozza fel, hogy azt a jövőben már felismeri, így folyamatosan fejlődik.⁹

A mesterséges intelligencia joggal való kapcsolata terén vannak olyan személyek, akik úgy gondolják, az MI teljes területét szabályozás alá lehet vonni, és vannak, akik úgy gondolják, lassan, ahogy fejlődik, az MI úgy kezdi el apránként kiszorítani a jogászok munkáját, ugyanis a gép vagy program meg fogja tudni oldani az adott jogeseteket. A mesterséges intelligencia egy gép, amely képes kognitív tevékenységet végezni, és három feltételnek felel meg. Egyrésztől az ilyen gépek képesek az önálló döntés meghozatalára, másrésztől képesek önállóan adaptálódni a környezethez, és harmadrészt képesek önálló célokat követni. A „robot” szakkifejezés meghatározására az Európai Parlament is igyekezett pontot tenni egy ajánlás keretében a Bizottság felé a 2015/2103(INL) keretében, ahol a robotika polgári jogi jogviszonyainak meghatározása volt az elsődleges cél.¹⁰

Az MI ma már annyira fejlett, hogy az egész társadalomra hatással van. Az Eurobarometer 2017-es kutatása alapján megállapítást nyert, hogy *„az európaiak 61%-a pozitívan tekint a mesterséges intelligenciára és az általa elérhető lehetőségekre, de 88%-uk szerint nagyon fontos ezeknek a technológiáknak a gondos kezelése”*.¹¹

Az MI gazdasági hatásait illetően Hugo Panizza a következőt állítja: *„az MI a termelékenység növekedéséhez és ezáltal gazdasági növekedéshez vezet”*. A munkanélküliséggel kapcsolatban pedig a következőket jegyzi meg: *„az MI növelheti a munkanélküliséget és az egyenlőtlenséget, és ez visszahathat a termelékenységre és növekedésre”*. Egy 2023. májusi CfM-CEPR felmérés is azt mutatja, hogy a mesterséges intelligencia a következő évtizedben évi 4-6%-kal fogja növelni a globális gazdaság értékét. A technológia robbanásszerű fejlődé-

⁶ A különbség az erős AI és a gyenge AI között. Betweenmates, 2023.01.: <https://hu.weblogographic.com/difference-between-strong-ai-and-weak-ai-10998>.

⁷ A chatbot olyan szoftveralkalmazás, ami emberi erőforrás bevonása nélkül képes például ügyfelekkel történő kommunikációra: <https://www.hrportal.hu/jelentese/chatbot-20220209.html>.

⁸ Közúti Rendelkezők Egységes Szabályozása 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól.

⁹ I. m. (5).

¹⁰ Zódi Zsolt: A mesterséges intelligencia és a jog. Elveszik-e a robotok a jogászok munkáját (is)? Dr. Zódi Zsolt előadása a Jogelméleti és Jogszociológiai TDK keretében, SZE DFK Jogelméleti Tanszék, 2019. 03. 07.: [https://jet.sze.hu/images/TDK/Besz%C3%A1mol%C3%B3%20TDK-esem%C3%A9ny%C5%91%20\(Z%C5%91di%20Zsolt\)%20.pdf](https://jet.sze.hu/images/TDK/Besz%C3%A1mol%C3%B3%20TDK-esem%C3%A9ny%C5%91%20(Z%C5%91di%20Zsolt)%20.pdf).

¹¹ Mi az a mesterséges intelligencia és mire használják? Európai Parlament Hírek, 2020. 09. 04.: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20200827STO85804/mi-az-a-mesterseges-intelligencia-es-mire-hasznaljak>.

sével a munkahelyek tekintetében a Világgazdasági Fórum még 2020-ben jósolta azt, hogy 85 millió munkahelyet fog elvenni a mesterséges intelligencia, de ezzel ellentétben 97 millió új munkahelyet fog teremteni, ami a mérleget máris pozitív irányba billenti a rendelkezésre álló munkahelyek esélyeinek tekintetében.¹²

1.1.2. A mesterséges intelligencia kulcselemei

A legtöbb MI-modellnek három fontos alapja van: *training data*, *input (prompt)*, *output*. Az input/output gyakorlatilag egy kommunikációs rendszer. Egyszerűbb szemléltetés végett, az *input* a rendszer által beolvasott adatok vagy jelek halmaza (amit számára adnak), az *output* pedig már a rendszer által feldolgozott adatoké, amit a külvilág felé sugároz, ezzel alkotva kommunikációs folyamatot a rendszer és a külvilág között.¹³ Ez a modell feleltethető meg az MI esetében is. Az *input* adatok azok az információk, amelyekkel utasításokat ad a felhasználó, vagy egy feladat, probléma megoldását kéri az MI-től. Az *input* szövegét a promtba összefoglalva adjuk meg. Az adatok lehetnek *címkeztettek*, *rendezettek* vagy egyszerűen *nyers adatok*.¹⁴ A ChatGPT vagy más hasonló GPT-k különböző feladatokat tudnak így ellátni, mint például a felhasználóval való beszélgetés, kódgenerálás vagy egy hosszabb szöveg összegzése abból, amit a promt tartalmaz.¹⁵

A másik fontos elem az *input* után az *output*, amely a kimenetet, az eredményt fogja tartalmazni, amit közvetít a felhasználó számára, itt is több fajtát lehet megkülönböztetni, például az egészen egyszerű osztályozó típustól, ahol az *output* csak egy „igen” vagy „nem” válasz adására képes egészen a komplex válaszadó lehetőségű *output*ig, amit az OpenAI használ.¹⁶ Az OpenAI-hoz szorosan kapcsolódik az a kifejezés is, hogy „*Large Language Model*” (továbbiakban: LLM). Az LLM egy olyan mesterséges intelligenciát jelent, amely képes felismerni a szöveget, valamint ezáltal újabbat generálni, amellett, hogy más feladatokat is ellát. Az interneten nemcsak az OpenAI ChatGPT-je létezik mint LLM, hanem található még sok más is, mint a Google modellje, a BERT vagy a kínai Baidu keresőnek a modellje, az Ernie 3.0 Titan, csak az OpenAI vált a legismertebbé világszerte.¹⁷ Az ilyen modelleknek köszönhetően generálhatunk verseket, esszéket vagy nagyobb összefoglalókat. Az LLM-eknek az alapja a „*deep learning*” metódus, amely alapján hatalmas adathalmazt táplálnak

¹² Ethan Ilzetzki, Suryaansh Jain: The impact of artificial intelligence on growth and employment. CEPR, 2023. 06. 20.: <https://cepr.org/voxeu/columns/impact-artificial-intelligence-growth-and-employment>.

¹³ Input/Output: Definition, Examples. DevX, 2023. 08. 18.: <https://www.devx.com/terms/inputoutput/>.

¹⁴ David A. Zetoony: Understanding AI terms: What is input data? GreenbergTaurig, 2023. 08. 18.: [Data Privacy Dish \(gtlaw-dataprivacydish.com\)](https://www.greenbergtaurig.com/privacy-dish/gtlaw-dataprivacydish.com).

¹⁵ OpenAI ChatGPT-re vonatkozó hivatalos felhasználási feltételek: <https://platform.openai.com/docs/introduction/key-concepts>.

¹⁶ Outputs of AI Algorithms. AI Collective: <https://www.aicollective.co/output-of-ai-algorithms>.

¹⁷ LLM (Large Language Model) – Nagy nyelvi modell. Marketingmask, 2023.: <https://marketingmask.com/marketing-szotar/llm-large-language-model-nagy-nyelvi-modell/>.

be a rendszerbe abból a célból, hogy a programot megtanítsák a különféle adatok jellemzőinek a felismerésére emberi beavatkozás nélkül.¹⁸ Az ilyen hatalmas adathalmazok esetén elengedhetetlen az input és output oldal moderálása. Az input oldal felől meg kell óvni a training datát olyan kategóriák elől, mint a gyűlöletbeszéd, szexuális erőszakos tartalom vagy a fenyegetés. A ChatGPT-ben például már található olyan védelem, amelyben a modell képes kiszűrni az ilyen sértő kategóriákat tartalmazó promptokat. Az output esetében is megfelelő védelmet kell biztosítani, hogy az MI ne hogy olyan eredményt adjon, amely esetleg sértő, megbotránkoztató lehet, vagy talán elfogult.¹⁹ A nem megfelelő szűrés meglepő eredményekhez vezethet, mint pl. amikor a Microsoft Bing mesterséges intelligenciájánál az az incidens következett be, hogy az MI outputként azt a megoldást adta a felhasználó férfi számára, hogy hagyja el a feleségét.²⁰

1.1.3. Training data – az MI lelke

A training data minden MI-nek azon része, amely nélkül nem létezhetne, a training data az MI „szíve-lelke”, ugyanis ezt a mérhetetlen nagy adathalmazt használják az adott MI-modell gépi tanítására, tehát a „machine learning”-re. A training datahoz tartozó adatok tehát megtanítják az MI-t, hogyan vonjon le következtetéseket a megoldások után, vagy hogyan találjon meg bizonyos szavak közötti összefüggéseket.²¹ Az OpenAI keretében a training data három különféle forrásból táplálkozik. Egyrészt az interneten fellelhető információk, amelyek a nyilvánosság számára elérhetőek, másodrészt azon információk, amelyeket a licenciaszerződések megkötésével harmadik felek engedélyeznek és harmadrészt pedig azok az információk, amelyeket a felhasználók szolgáltatnak az MI számára.²²

Kétfajta training datát különböztethetünk meg aszerint, hogy van-e megadva utasítás vagy nincs. Első a „labeled training data”, amely bizonyos utasítások megadásával tudja előállítani az eredményt, ezt nevezik „supervised learningnek”. A másik pedig az „unlabeled training data”, ebben az esetben szabad utat engednek a mesterséges intelligenciának, hogy

¹⁸ What is a large language model (LLM)? Cloudflare: <https://www.cloudflare.com/learning/ai/what-is-large-language-model/>.

¹⁹ Andrea Valenzuela: ChatGPT Moderation API: Input/Output Control. Towards Data Science, 2023. 07. 23.: <https://towardsdatascience.com/chatgpt-moderation-api-input-output-artificial-intelligence-chatgpt3-data-4754389ec9c8>.

²⁰ Journalist says he had a creepy encounter with new tech that left him unable to sleep. CNN, 2023. 02. 17.: <https://edition.cnn.com/videos/business/2023/02/17/bing-chatgpt-chatbot-artificial-intelligence-ctn-vpx-new.cnn>.

²¹ Margaret Rouse: What Does Training Data Mean? Techopedia, 2023. 06. 27.: <https://www.techopedia.com/definition/33181/training-data>.

²² Michael Shade: How ChatGPT and Our Language Models Are Developed? OpenAI General FAQ, 2023. 11. 20.: <https://help.openai.com/en/articles/7842364-how-chatgpt-and-our-language-models-are-developed>.

maga határozza meg az összefüggéseket az adatok között abból a célból, hogy utána megadja a megfelelő eredményt, ezt nevezik „*unsupervised training datanak*”. A *supervised learning* esetében ha egy olyan parancsot ad a felhasználó az MI-nek, hogy „*különböztess meg az almát a körtétől*”, akkor egyszerűen felcímkézi az adatokat a rendszerben, és ez alapján feldolgozza, majd szétválogatja azokat a megfelelő kategóriákba. Az *unsupervised learning* esetében a felhasználó például két gyümölcsről további képeket fog feltölteni, amelyekből tanulni tud az MI, és ezek alapján igyekszik a kapcsolatot meghatározni a régi és az új között, ezt követően vagy egy pontos eredményt ad, vagy az is lehet, hogy az egyik gyümölcsöt jól határozza meg, míg a másikat nem.²³

1.2. A sokat hallott licencia, de mit is jelent?

A licenciaszerződés olyan atipikus szerződés, amely a szellemi tulajdon-védelem miatt jött létre annak érdekében, hogy a feltaláló vagy a tulajdonos engedélyt adjon iparjogvédelmi alkotásának, művének a hasznosítására, felhasználására vagy akár végleges átengedésére, ha olyan licenciaszerződés kötött. Az elnevezésükben az a különbség, hogy a szabadalmak és más műszaki jellegű oltalmak esetén „*hasznosítási szerződésnek*”, a szerzői művek esetén „*felhasználási szerződésnek*”, a védjegyek és földrajzi árujelzők esetében „*használati szerződésnek*” nevezzük. Fontos a gazdaságban betöltött szerepe is, mivel a licencia segítségével lehet utat biztosítani az innovatív módszerek, szabadalmak beáramlásának a gazdaságba.²⁴ Ha a feltalálónak például nincs elég tőkéje ahhoz, hogy piacképessé tegye a saját szabadalmát, nagyobb vállalatotól kér segítséget, vagy éppen a vállalat keresi meg a feltalálót, hogy a jogok átengedésével vagy azok hasznosításával a terméket piacra lehessen vinni. A vállalat fizetni fog a feltalálónak a szabadságért, akár a nyereség egy meghatározott részével vagy fix összegben. A nagyobb kockázat jól láthatóan a vállalatot terheli, mivel ő fektet bizalmat és tőkét ezen szabadságba, a másik oldalról a feltalálót semmilyen kockázat nem fenyegeti.²⁵

A licenciaszerződések kétoldalú jogügyletek, amelyek egyik oldalán a licenciadó (tulajdonos), a másik oldalon a licenciatvevő (felhasználó) áll. A szerződések között két nagy csoportot különböztetünk meg a használat és a szellemi tulajdon-védelem tekintetében:

- a) A *kizárólagos licenc (exclusive licence)*: Az ilyen típusú licenciaszerződések képezik a legbiztonságosabb viszonyt a két fél között. A kizárólagosság abban rejlik, hogy itt

²³ Rebecca S. Eisner: Artificial Intelligence Licensing. Mayer Brown, 2020.: https://www.mayerbrown.com/-/media/files/perspectives-events/publications/2020/09/tb_fall20_ofnoteipt.pdf.

²⁴ Papp Tekla (szerk.): Atipikus szerződések. Open Kiadó, 2015, Budapest, p. 318–331: <https://lexikon.unike.hu/szocikk/licenciaszerzodes/>.

²⁵ Keserű Barna: Licencia- és franchise szerződések. 2020.: <https://keserubarna.hu/licencia-franchise.html>.

csak egy félnek van joga a szellemi tulajdon használatára, a felhasználó cserébe pedig megfizeti a jogdíjat a használatért.

- b) A *nem kizárólagos (non-exclusive licence)*: A nevéből is következik, hogy itt nem érvényesül az, hogy csak egy fél számára engedi a használatot, hanem több fél számára van engedélyezve ugyanannak a szellemi tulajdonnak a felhasználása, ezáltal nehezebb a licenciadónak befolyásolnia a felhasználókat.²⁶ A felek megállapodhatnak abban is, hogy egy bizonyos zárt csoport tagjai jogosultak csak használni a szerződés tárgyát, például egy nagyobb vállalat esetén a hozzá tartozó kisebb cégek (*sole license*).²⁷ Itt felvetődik az a kérdés, hogy harmadik személynek a licenciatvevő licenciat (allicenciat) milyen feltételekkel adhat. Jó példa a holland építőipar „nyílt” licenciájának az esete, ahol maga az ajánlatkérő megteheti azt, hogy új projektek esetén is felhasználhatja a licencelt szellemi tulajdont, és azt is megteheti, hogy más vállalatok részére ad további licencet, de ebben az esetben is a jogdíjat az eredeti licenciadó kapja.²⁸

Mindezek után felmerülhet a kérdés, hogy „mit tartalmaz egy jó licenciaszerződés?” Először is azzal kell kezdeni a felek beazonosítása mellett, hogy a licenciadó milyen jogok használatát engedi meg vagy át a licenciatvevő(k) számára, ezt a lehető legpontosabban kell meghatározni, hogy megelőzhetőek legyenek a jövőbeli jogsértések. A következő pont ezzel függ össze, mivel tisztázni kell, hogyan, ki és milyen módon használhatja fel a szerződés tárgyát. A legtöbb szerződésnél meg kell állapodni a felmondási feltételekben, valamint a garanciákban, tehát abban, hogy ki és hogyan tesz eleget a kötelezettségeinek. Az üzleti titok, avagy a titoktartás és a nyilvánosságra hozatal tilalmának a szabályait a feleknek le kell fektetniük a szerződésben, ugyanis minden jogügylet során vannak olyan bizalmas információk, amiket a felek nem akarnak nyilvánosságra hozni, akár a versenytársak miatt, akár más okból.²⁹ Az utolsó kulcsfontosságú dolog, amit meg kell határozni, az pedig a fizetés, a jogdíj. A licencia ellenértékét többféle módon meg lehet határozni, lehet keresztlicenckben is megállapodni.³⁰ Fizethető még egy összegben (*lump sum*) vagy lehet royalty-alapú licenclíj.³¹

²⁶ The Importance of a License Agreement: A Step-By-Step Guide to Drafting Your Procurement Plan. Oboloo: <https://oboloo.com/blog/the-importance-of-a-license-agreement-a-step-by-step-guide-to-drafting-your-procurement-plan/>.

²⁷ Keszérű: i. m. (25).

²⁸ A Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács útmutatója az innovációs partnerség alkalmazásának egyes kérdéseiről: <https://kozbeszerzes.hu/kozbeszerzesek-az/magyar-jogi-hatter/a-kozbeszerzesi-hatosag-utmutatoi/a-kozbeszerzesi-hatosag-kereteben-mukodo-tanacs-utmutatoja-az-innovacios-partnersag-alkalmazasanak-egy-es-kerdeseirol-05-25/>.

²⁹ I. m. (26).

³⁰ Keresztlicencl: Más néven „cross-licensing” amelyet leggyakrabban a szabadalmak és találmányok esetén használnak. Jelentése: másnak licenclbe adni, hogy hasonló licencl ellenében használja: <https://www.merriam-webster.com/legal/cross-license>.

³¹ I. m. (28).

2. HOGY TALÁL EGYMÁSRA AZ MI ÉS ANNAK JOGI SZABÁLYOZÁSA?

2.1. Hatások a szerzői jogra

A folyamatosan fejlődő mesterséges intelligencia számos területen kényszeríti ki, hogy a jog radikális változáson menjen keresztül, mint például a büntetőjog, a közigazgatási jog, alkotmányjog területén, és ez alól nem kivétel a polgári jog, azon belül a szerzői jog sem. A generatív MI nagy kérdése, hogy ki tekinthető szerzőnek? Az MI minek tekinthető? Szerzőnek, társszerzőnek vagy egyszerűen segédeszköznek? A szerzői szerep tekintetében figyelembe kell venni egyaránt a hazai és az Európai Unió által kiadott normákat, irányelveket, precedenseket. A hazai szabályozás tekintetében a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban: Sztj.) rögzíti, hogy „[a] szerzői jogi védelem az alkotást a szerző személyi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg”,³² és ezt az egyéni jelleget az embernek a személyisége adja, mindaz, ami emberi voltát, gondolkodását jelenti. A személyiség szerepét hangsúlyozza a *Painer-ügy*, ahol az Európai Bíróság azt fogalmazta meg, hogy a szerzői jogi védelem akkor illeti meg az adott művet, ha abban a szerző szabad akarata és döntése kerül kifejezésre.³³ Az MI szerzői szerepét cáfolja az Sztj. szerinti azon állítás is, miszerint „[a] szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző)”,³⁴ és a szerzői jogi jogszabályaink átfogó felülvizsgálatáról szóló 1001/1997. (IX. 30.) Korm. Határozat 3. b) pontja is leszögezte:

„Nem indokolt változtatni azon az alapon, hogy szerző, vagyis a mű megalkotója csak természetes személy lehet.”³⁵

Mindezen állítás és szabály azt bizonyítja, hogy az MI nem lehet szerző, hiszen nem rendelkezik emberi személyiséggel, és ezáltal csak egy segédeszköz lehet az ember számára, de ennek ellenére a kérdések száma nem csökken – mi lehet ennek az oka? Az ok az MI adatkészletében, tehát a training databan rejlik, valamint további kérdéseket vetnek fel a végfelhasználói szerződések is.

A tulajdonosi és felhasználási szabályok tekintetében a szerződéses megállapodásban, amit kötnek az MI-re, meg kell adni, hogy ki birtokolja a training datat, tehát az adatkészletet, ki birtokolja és adja meg az utasításokat, valamint hogy az algoritmust mikor kell felülvizsgálni és hogyan, emellett a képzési folyamatból eredően ki lesz az MI-fejlesztések tulajdonosa.³⁶ A korábbiakban leírtakban is szó esett arról, hogy az MI jelenleg a szerzői

³² Sztj. 1. § (3) bekezdés.

³³ C-145/10. sz. ügy: *Eva-Maria Painer vs. Standard Verlags GmbH*: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?sessionId=A3EED6841E82C6AE16EA987E4BB42F84?tex=t&docid=82078&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=11389942>.

³⁴ Sztj. 4. § (1) bekezdés.

³⁵ Gyertyánfy Péter: *Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2014: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/304/id/A08Y1625.KK/ts/20230101/lr/chain20174>.

³⁶ Expert Q&A on Artificial Intelligence (AI) Licensing, Thomson Reuters, 2019: <https://www.mayerbrown.com/-/media/files/news/2019/01/expert-qanda-on-artificial-intelligence-ai-licensing-w0219801.pdf>.

joggal áll a legnagyobb harcban, mivel a training data olyan adatokat is feldolgoz, amelyek alapvetően szerzői jogi védelem alatt állnak.

A mesterséges intelligencia adatkészletét legfőképpen szöveg- és adatbányászat (text and data mining) alapján állítják össze. A jogszerű szöveg- és adatbányászathoz elengedhetetlen az egységes szabályozás. Az Európai Unió Bizottságánál már 2019-ben felvetődött az a kérdés, hogy a digitális piacon is egy egységes szabályozás legyen a szerzői jogokra vonatkozóan. Az eredménye ennek az elgondolásnak a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról szóló (EU) 2019/790 irányelv (továbbiakban: CDSM-irányelv)³⁷ kiadása volt. Az irányelv pontos definíciót ad a szöveg- és adatbányászatra: „*bármely olyan automatizált analitikai módszer, amely digitális formában lévő szövegeket és adatokat elemez információk, többek között, de nem kizárólag mintázatok, tendenciák és összefüggések feltárása céljából*”.³⁸ A CDSM-irányelv két fontos kivételt vezetett be a szabad felhasználás tekintetében, a 3. cikkben a tudományos kutatási céllal végzett szöveg- és adatbányászatot,³⁹ valamint a 4. cikk alatt a kivétel vagy korlátozás szöveg- és adatbányászat esetén áll, amelynek alkalmazása akkor jogszerű, ha a jogosultak megfelelő módon nem zárták ki a művek és más, védelem alatt álló teljesítmények felhasználását.⁴⁰ Mindkét cikk rögzíti, hogy azon művek, amiket a szöveg- és adatbányászatnak alávetettek, jogszerűen hozzáférhetőek legyenek (például nyílt forráskódok vagy felhasználási szerződés által biztosított művek).⁴¹ A többszörözést és a másolást mindkét esetben engedélyezi, a 4. cikk tekintetében megadja azt a lehetőséget, hogy a többszörözés vagy másolat a szöveg- és adatbányászat céljából szükséges ideig megőrizhető legyen.⁴²

A CDSM-irányelv szabályait a hazai szabályozásba is átültették a 2021. évi XXXVII. törvénnyel. Az Sztj. a szabad felhasználás esetei körében a 35/A. § alatt szabályozza a szöveg- és adatbányászatot. Az Sztj. az MI adatkészletének jogszerűségét csak a szabad felhasználás eseteire korlátozza. A szöveg- és adatbányászat tekintetében ugyanis a legfontosabb pillér, hogy jogszerűnek kell lennie az adatbányászatnak,⁴³ és a jogosultnak nem szabad tiltakozni a szabad felhasználás ellen.⁴⁴ A szöveg- és adatbányászat által kezelt nagy mennyiségű adat elemzése és feldolgozása mindenképpen ki kell, hogy térjen az adatok jogi státuszának ellenőrzésére. Az adatbányászat során nemcsak a mű illetéktelen felhasználása kerülhet veszélybe, hanem akár személyes adatok is. Minden esetben meg kell győződni arról, hogy az

³⁷ A digitális egységes piacon a szerzői jogokról és szomszédos jogokról szóló (EU) 2019/790 irányelv (CDSM): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0790>.

³⁸ CDSM-irányelv 2. cikk 2. pont.

³⁹ CDSM-irányelv 3. cikk.

⁴⁰ CDSM-irányelv 4. cikk.

⁴¹ Kaskovits Melinda: CDSM-napló – 2. rész: szöveg-és adatbányászat. Copy21. 2019. 05. 23.: <https://copy21.com/2019/05/cdsm-naplo-2-resz-szoveg-es-adatbanyaszat/>.

⁴² CDSM-irányelv 4. cikk (2) bekezdés.

⁴³ Sztj. 35/A (1) bekezdés a) pont.

⁴⁴ Sztj. 35/a (1) bekezdés b) pont.

adatok tartalmazzanak-e eredeti szerzői művet, mert ha igen, azt csak megfelelő engedéllyel lehet felhasználni. Mindezek alapján a hazai szabályozás tekintetében az MI általi felhasználás csak a felhasználási szerződéssel megengedett művekre, valamint a szabad felhasználás esetei között engedélyezett művek esetén lehetséges.

Az elmúlt egy évben már számos kereset indult az MI-modellek ellen, ilyen a Stability AI, a Midjourney és a DeviantArt ellen még 2023 januárjában benyújtott kereset, amely a művészeti irányzatok kategóriájában sértette meg a szerzői jogot. Sarah Silverman író pedig az OpenAI és a Meta ellen nyújtott be keresetet. Az HBO streamingszolgáltató sikersorozatának, „A szolgálólány meséjének” az alapját író Margaret Atwood pedig azt nyilatkozta, hogy a Books3 adathalmaznak részét képezi 33 könyve, és attól tart, hogy ha az MI megkapja a parancsot, hogy ezek mintájára írjon egy Margaret Atwood-regényt, akkor olyan eredmény születik majd, mintha maga az író alkotta volna. Mekkora mértékű egyezés állapítható meg ezt követően a stílusban? A jelenleg legfrissebb és leghíresebb ügy az *OpenAI kontra New York Times*, ahol az OpenAI a cikkekben fellelhető adatokat átveszi, és ezáltal megpróbálja leutánozni a New York Times munkáját. A megoldás az lenne, hogy minden adatot a training datan belül auditálni lehessen, valamint ha egy bírósági ítélet kimondaná azt, hogy „MI nem hozhat létre szerzői joggal védett művet”. Ebben az esetben lehet, hogy lenne egy halvány remény a megoldáshoz, de sajnos a szerzői joggal védett művek eltávolítása a mesterséges intelligencia adatkészletéből rettentően nehéz lenne.⁴⁵ Marc Rotenberg az MI és a szerzői jog problémáját az USA azbeszt szigetelőanyagra vonatkozó problémájához hasonlítja. Az '50-es '60-as években építették be a házakba az azbesztet, de az új kutatások szerint ez az anyag rákkeltő, ezért az USA törvényben tiltotta meg a használatát, és az emberek vállalták az eltávolításával járó felelősséget.⁴⁶ Az MI tekintetében valószínű, ha a teljes kizárással élnénk a szerzői jog irányába, akkor nekünk is vállalnunk kell az ezt követő felelősséget, lehet, hogy nem is tudnánk megfelelően használni a mesterséges intelligenciát, a szerzői jog tekintetében például nem tudnánk egyedi műveket létrehozni vele, ami az alkotás lehetőségeit korlátozná le.

Nem szabad elmenni amellett sem, hogy vannak olyan „művek” is, amelyekre a jogszabály által alaposan körülhatárolt szerzői jogi védelem nem terjed ki. Az ilyen alkotások a közepkori kódexek vagy név nélkül nyilvánosságra hozott vallási könyvek, mint például a Biblia, amelyeket szabadon fel lehet használni.⁴⁷ A korábban ismertetett problémák kulcseleme, hogy szerzői joggal védett művek kerülnek felhasználására a különféle, MI által vezérelt programokban. Az Szjt. igyekszik adni egy iránymutatást, amit itt is alkalmazhatunk: „A

⁴⁵ Sharon Goldman: Potential Supreme Court clash looms over copyright issues in generative AI training data. VentureBeat, 2023. 09. 06.: <https://venturebeat.com/ai/potential-supreme-court-clash-looms-over-copyright-issues-in-generative-ai-training-data/>.

⁴⁶ Center for AI and Digital Policy elnöke és alapítója.

⁴⁷ Necz Dániel: A mesterséges intelligencia hatása a szerzői jogra. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 13. (123.) évf. 6. sz., 2018. december, p. 65.: <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2018-06/02.pdf>.

szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére”,⁴⁸ de a rengeteg adat felhasználása során sok időt emésztene fel minden műre felhasználási szerződést kötni, annak ellenére, hogy így lenne szabályszerű. Az MI-programok mögötti fejlesztői csapat nem kedveli azt a módszert, hogy a saját adatkészletüket a nagy nyilvánosság számára közzétegyék, tehát az átláthatóvá váljon. A Stability AI lépte meg azt, hogy közölte a nyilvánossággal, hogy a saját adatkészletét a LAION (Large-scale Artificial Intelligence Open Network) online adatbányászati szolgáltató három egymástól eltérő adatbázisával állította össze. A LAION egy nonprofit szervezet, amely a mesterséges intelligencia által adathalmazokat és ezzel együtt a gépi tanulás megkönnyítéséhez erőforrásokat tesz elérhetővé a nagyközönség számára.⁴⁹ A különlegességét mégis az hordozza magában, hogy a szerzői jogokat tiszteletben tartja azáltal, hogy több milliárd képnek az URL-linkjét⁵⁰ osztja meg. A nyilvánossághoz közvetítési felhasználásnak ez a módja nem sérti a szerzői jogot az Európai Unió Bírósága,⁵¹ valamint az Egyesült Államok törvényhozása szerint sem.⁵² A legújabb MI-programok fejlesztői, tanulva abból, hogy a legegyszerűbb megoldás a közvetett vagy közvetlen engedélyezés lenne, a művek *Open Source*-⁵³ és *Creative Commons*-licenccel⁵⁴ történő felhasználását szeretnék elérni. Az Adobe Firefly egy „text to image”⁵⁵ MI-program, amelynek training dataját az Adobe kezében levő másik program, az Adobe Stock adatkészlete adja. A cég hivatalos honlapja szerint a Firefly modellt olyan Adobe Stock-képekkel, nyílt licenű tartalmakkal és nyilvánosan elérhető tartalmakkal tanították be, amelyeknek a szerzői joga lejárt, valamint úgy lett megtervezve, hogy kereskedelmi használatra is biztonságos képet készítsen. A Stock közreműködői kompenzációt is kapnak azon licencek tekintetében, amelyeket a Firefly betanításához használnak fel.⁵⁶

Aktualitásként említhető az *Anderson vs. Stability AI*-ügy, amely kapcsán végzés 2023. október 30-án született.⁵⁷ A kapcsolódási pont a LAION adatbázis, amelyből az ügyben

⁴⁸ Szjt. 16. § (1) bekezdése.

⁴⁹ A LAION hivatalos oldala: <https://laion.ai/>.

⁵⁰ Uniform Resource Locator.

⁵¹ C-348/13. BestWater- és C-160/15. GS Media-döntés: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=175626&doclang=HU>.

⁵² Linking to Copyright Materials. Digital Media Law Project: <https://www.dmlp.org/legal-guide/linking-copyrighted-materials>.

⁵³ Open Source-licenck: olyan licenck, amelyek lehetővé teszik a szoftverek szabad használatát, módosítását és megosztását: <https://opensource.org/licenses/>.

⁵⁴ A Creative Commons nonprofit szervezet a nyílt licenck és más jogi eszközök mögött, amelyek lehetővé teszik az alkotók számára, hogy megosszák munkáikat: <https://creativecommons.org/licenses/list.en>.

⁵⁵ Text to image: meghatározott szövegből alkot egy képet.

⁵⁶ Az Adobe Firefly hivatalos honlapja: <https://helpx.adobe.com/hu/stock/contributor/help/firefly-faq-for-adobe-stock-contributors.html>.

⁵⁷ *Andersen v. Stability AI Ltd.* 23-cv-00201-WHO (N.D. Cal. Oct. 30, 2023): <https://casetext.com/case/andersen-v-stability-ai-ltd>.

alperesként szereplő Stability AI, Midjourney és DevintArt taníttatja a saját mesterséges intelligenciáját. A felperesek azzal vádolják az imént említett, mesterséges intelligenciákat fejlesztő cégeket, hogy lemásolják a LAION adatbázis képeit, és ezt követően reprodukálásra kerül sor, amely sérti a szerzői jogot, mivel nem minden egyes tartalomhoz fűződik használati engedély.⁵⁸

2.2. Az EULA-k, tehát a licencek, valamint a szoftverek szoros kapcsolata

A licencszerződéssel szoros kapcsolatot ápol a következő szerződésfajta, a végfelhasználói szerződés, más néven „*end user license agreement*” (EULA). A szoftverre vonatkozó szellemi tulajdon-jogokat védik és egyben korlátozásokat is állapítanak meg a végfelhasználó számára. Itt is általában két fél szerepel, a szoftver szerzője (licenciaadó), valamint a végfelhasználó (licenciavevő). Az előbbi az, aki a szoftver tulajdonosa, ez a fél lehet egy nagyvállalat, például a Microsoft vagy éppen egy magánszemély is. A végfelhasználók esetében olyan személyekről van szó, akik közvetlenül a saját számítógépükre telepítik fel a szoftvert, vagy olyan is előfordulhat, hogy egy nagyobb vállalat veszi meg a saját alkalmazottai részére, hogy azt használják. Mindezt követően joggal kérdezhető: *miben különbözik a licencszerződéstől?* A közös bennük, hogy mindkét esetben a felek között létrejött szerződésben a termék használati jogát kapja meg a licenciavevő meghatározott feltételek mellett, és így valósul meg a szellemi tulajdon-védelem. A legfőbb eltérés az, hogy az EULA-k jellemzően szoftverekre és digitális termékekre vonatkoznak, a licencszerződések pedig szolgáltatásokra vagy szellemi tulajdonra, mint pl. a szabadalmak, védjegyek és a szerzői jog szélesebb köre. Az utóbbi esetben pedig a licencszerződés alanya nem a végfelhasználó, hanem egy vállalkozás vagy egy létező személy.⁵⁹

Az EULA-k esetében is a legfőbb cél a szellemi tulajdon-jog védelme, ezért is határozhatja meg a licenciaadó, hogy az adott szoftvert hogyan lehet felhasználni, akár ingyenesen, de kereskedelmi célt akkor nem szolgálhat. Ha kereskedelmi célt szolgál, akkor pedig licencdíj szedhető, de ez szabadon határozható meg. Megjelenési formájuk különböző lehet, akár papír formájában, akár a telepítés közben találkozunk vele, ami a leggyakoribb. Az utóbbi esetben legtöbbször a szoftvertelepítés úgy van beprogramozva, hogy ha felhasználó nem fogadja el az EULA-t, akkor a telepítés automatikusan abbamarad, ezt hívják „*take it or leave it*” módszernek. Az EULA-k kötelező tartalmi elemeire is irányadók azok a szabályok, amelyek a licencszerződésre,⁶⁰ mégis a használat tekintetében vannak olyan specialitások,

⁵⁸ Isha Marathe: Inside Judge Orrick's AI Copyright Order: Is LAION a Copycat? Fordította: Takács Fanni Bernadett. Jogászvilág, 2023. 12. 13.: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/szerzoi-jogi-dontes-mesterseges-intelligencia-ugyben-a-laion-kerdes-e-utanas- vagy-eredetiseg/>.

⁵⁹ What is an EULA and how to generate one? Iubenda: <https://www.iubenda.com/en/help/22363-what-is-an-eula>.

⁶⁰ Lásd 2.1. alfejezet.

amiket ki kell emelni. Itt a szoftverfejlesztők megtiltják azt, hogy a felhasználók a szoftvert a licenctulajdonoson kívül másnak terjesszék, valamint a szoftver visszafejtését, hogy ne másolják le a forráskódot, de olyan is előfordulhat, hogy megtiltják a kritikus értékelések közzétételét.⁶¹ A felhasználási jog megszerzéséhez a szoftver esetében nem elegendő a polgári jogi értelemben vett átadás a szoftverfelhasználó számára, hanem léteznie kell egy érvényes jogcímnnek, amely legalább egy felhasználási vagy vagyoni jog átruházására irányuló szerződés.⁶² A végfelhasználói szerződés az előbbieken leírtak alapján kötöttnek tűnhet, de a szerződést igyekeznek „rugalmasabbá” tenni a felhasználók számára. Eljárási biztosítékokat tartalmazhat a szerződés, mint például az értesítési és eltávolítási lehetőség, panasztételi lehetőség és legvégül a jogorvoslati eljárás lehetősége. A felhasználóknak egyes szoftvercégek azt is biztosítják, hogy az online felületről eltávolítsák a fiókjukat és esetleg a saját tartalmukat, ezek megvalósulása összefügg a szerződéskötési szabadsággal, amelyek az üzleti céloknak megfelelően akár több biztosítékot is adhatnak, így a felhasználót nem hozzák hátrányos helyzetbe.⁶³

A végfelhasználók körében érdemes megvizsgálni a társszerzőség kérdését. A „*text to image*” MI-k esetében a mesterséges intelligencia nehezen lehet társszerző, hiszen az ötlet a természetes személyben fogalmazódik meg, és az MI csak a számára betanított kreatív döntések alapján alkotja meg az eredményt. Megtehető ezt követően az is, hogy a kapott eredményre a prompt, tehát a parancs kisebb módosításával újabb verzió jön létre. Mi is megadhatunk külső forrásból származó képet, csak itt is vizsgálni kell, hogy van-e rá engedély vagy sérti a szerzői jogot, ennek eredménye lehet, hogy az MI tanulmányozza a képet, és bevonja az adatbázisba.⁶⁴

2.3. Sokfajta MI, sokfajta felelősség

Egy műnek a megalkotása és annak felhasználása elsősre nem is okozhat nagy fejtörést, de ha belegondolunk, az MI esetében komoly szabályozási kérdések merülnek fel, ha a megalkotott mű szerzői jogi sérelem miatt bíróság elé kerül. A polgári jogi kérdések kerülnek előtérbe, azok közül is a felelősség kérdése. Ki vonható felelősségre a mű megalkotása tekintetében? Az MI-program fejlesztője? Az, aki betáplálta a promptot? A végfelhasználó? Az ilyen kérdések eldöntésére kell az egyes MI-algoritmusok esetében a használati feltételeket megadni. Nem

⁶¹ The Importance of the End User License Agreement. Icertis: <https://www.icertis.com/contracting-basics/the-importance-of-the-end-user-license-agreement/>.

⁶² Faludi Gábor: A felhasználási szerződés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999, p. 96–97.

⁶³ Péter Mezei, István Harkai: End-user flexibilities in digital copyright law – an empirical analysis of end-user license agreements. Interactive Entertainment Law Review, 51. évf. 1. sz., 2022: <https://www.elgaronline.com/view/journals/ielr/51/1/article-p2.xml>.

⁶⁴ Csősz Gergely: Áttekintés a generatív mesterséges intelligenciák szerzői jogi kérdéseiről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 18. (128.) évf. 2. sz., 2023. április, p. 82–86.: <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2023-2/03-csozszgergely.pdf>.

létezik sajnos általános szabály a használati feltételekre, vagy akár csak egy minta. A feltételeket egyedileg az MI fejlesztőcsapata dönti el. A következőkben összehasonlításra kerülnek a használati feltételek a szöveg-, kép-, videó- és zenegenerátorok esetében.

2.3.1. Az OpenAI

Az OpenAI tekinthető azon MI-nek, amely forradalmasította a mai értelemben vett mesterséges intelligenciát, amikor 2022. november 30-án a ChatGPT prototípusa megjelent.⁶⁵ Az OpenAI használati feltételei egységesen kiterjednek a vállalat MI-algoritmusaira, így a szöveggenerátor ChatGPT-re, valamint a képgenerátor DALL-E-ra is. Elsőként is rögzítik, hogy a szoftverrel mit lehet megtenni és mit nem, kizárva a jogvédett művek felhasználását, másolását. A használat terén rögzíti a szabályzat, hogy harmadik féltől származó szolgáltatásokért, valamint olyan outputokért, tehát végeredményekért, amelyek harmadik féltől származnak, nem vállalnak felelősséget, mivel arra a végeredményt létrehozó szoftver szabályai vonatkoznak. Az OpenAI számos helyen igyekszik magát kimenteni a felelősség alól. A tartalom tekintetében a felhasználó tartozik felelősséggel, és neki kell minden joggal, licenccel rendelkeznie ahhoz, hogy szabályosan tudja használni a szolgáltatást. A tartalom tulajdonjoga, a kimenet tulajdonjoga a felhasználót illeti meg, aki beleegyezhet abba, hogy a tartalmát felhasználják az OpenAI tanításához, de adott az a lehetőség is, hogy ezt megtagadja. A garancia tekintetében kizárnak mindenféle garancia iránti felelősséget a szolgáltatásokkal kapcsolatban, beleértve a kereskedelmi szokásokból származó garanciát. A felelősség tekintetében *korlátozott felelősség* lép fel, ugyanis sem a vállalat, sem annak licenciadói nem vállalnak felelősséget semmiféle kárért, ideértve az adatok elvesztését vagy más veszteségből eredő vagy nyereségben bekövetkező károkat. „A jelen feltételek szerinti összesített felelősségünk nem haladhatja meg az igényt kiváltó szolgáltatásért a felelősség felmerülését megelőző 12 hónap során fizetett összeg vagy száz dollár (\$100) közül a nagyobbát.” A felelősségre vonást valamint a kompenzálást tehát nem teljesen zárta ki az OpenAI, még ha egy pontban is, de ad rá lehetőséget. Mindamellettt választottbíróági vitarendezésre van lehetőség.⁶⁶

2.3.2. A PicsArt

A PicsArt olyan mesterséges intelligencia, amelynek segítségével a felhasználó létrehozhat különböző képeket, effekteket, videókat. A garancia és a kárfelelősség tekintetében ugyanaz mondható el, mint előzőekben az OpenAI tekintetében, hogy garanciát nem vállal a jogsértésekre, a szolgáltatás pontosságára, hibamentességére, valamint a biztonságára. A kár-

⁶⁵ Csősz: i. m. (64), p. 66.

⁶⁶ OpenAI hivatalos használati feltételei (frissítve: 2023. november 14., következő hatályos: 2024. január 31.): <https://openai.com/policies/terms-of-use>.

felelősség tekintetében mentesíti magát a felelősség alól pont ugyanúgy, ahogy az OpenAI-fejlesztői tették. Egy különbség akad, mégpedig hogy a felelősség határa nem a megelőző 12 hónap során fizetett összeg, hanem jelen esetben a megelőző 6 hónap során fizetett összegig terjed vagy 100 dollárig, és a kettő közül az alkalmazandó, amelyik a nagyobb összegű. A nagyobb eltérések a licencek, a használhatóság tekintetében állnak fenn. A tartalom létrehozásával „világméretű, nem kizárólagos, jogdíjmentes, továbbengedélyezhető és átruházható licencet ad” a felhasználó a Picsartnak, amellyel engedélyt ad, hogy elérhetővé tegyék azon többi felhasználók számára, akik a Picsartot használják, tehát ez egy örök érvényű licenc. A megosztott tartalomra a használati feltétel külön fel is hívja a figyelmet: ha egyszer a felhasználó megosztotta, utána levenni nem lehet, és bárhol feltűnhet. A tartalom megosztását a Picsart közösségi felületén belül meg lehet címkézni különböző módokon, amelyeknek a felhasználása is ekképpen eltérhet egymástól. Elsőként a *#freetoedit*, amellyel a megosztó a tartalom felhasználójának örökös, „világméretű, nem kizárólagos, jogdíjmentes, továbbengedélyezhető és átruházható licencet ad”, kizárólag személyes használatra jogosítja fel a felhasználót. A másik címke, a *#freeforbusiness*, annyival jelent többet az előzőnél, hogy itt bármilyen célra lehet használni a tartalmat, ezáltal kereskedelmi célokra is. A szerzői jogokért a megosztónak kell vállalnia a felelősséget. A PicsArt is biztosít olyan tartalmakat, amelyek a vállalat vagy annak licencadói tulajdonában vannak, erre „*korlátozott, nem kizárólagos, nem átruházható, nem továbbengedélyezhető, visszavonható licencet*” biztosítanak, ezeket a tartalmakat csakis a felhasználó személyes használatára biztosítják.⁶⁷

2.3.3. Az AIVA

A következő mesterséges intelligencia a zeneszerző MI, az AIVA, amelynek egyedisége abban rejlik, hogy a szerzői jogi kérdéseket megvásárolható csomagokkal kívánja kezelni (előfizetésekkel). A használati feltételekkel együtt a végfelhasználói licencszerződést is szabályozza. Azonosság a garancia tekintetében említendő, ugyanis megegyezik az előbbieken felsoroltakkal, tehát az AIVA-ra is a „*as is and as available*”⁶⁸ elv vonatkozik, amire a szolgáltató nem vállal felelősséget. Az engedélyezés attól függ, hogy a felhasználó milyen csomagra fizetett elő, és ettől függ, hogy *nem kereskedelmi, korlátozott kereskedelmi licencet vagy teljes szerzői jogot kap*.⁶⁹ A következő módon alakulnak a lehetőségek a csomagok kapcsán.

Ingyenes előfizetési csomag: Az ilyen esetben csak *nem kereskedelmi* célokra lehet alkalmazni, és a szerzői jog a létrehozott zeneszámok felett az AIVA-t illeti. Az is külön szabályozásra kerül, hogy ha közzéteszik az adott zenét egy videóban a Youtube videómegosztó

⁶⁷ Picsart hivatalos használati feltételei (legfrissebb verzió: 2023. június 30.): <https://picsart.com/terms-of-use/>.

⁶⁸ Az „ahogy létezik és ahogy elérhető elv”, amely azt jelenti, hogy ahogyan a felhasználó alapjáraton elérheti, azért nem vállalnak felelősséget.

⁶⁹ AIVA hivatalos végfelhasználói szerződés szabályzata: <https://www.aiva.ai/legal/1>.

platformon, akkor a következő szöveggel kell ellátni a videót: „*Soundtrack composed by AIVA (Artificial Intelligence Virtual Artist): <https://www.aiva.ai>*”, tehát az AIVA szerezte a zenét. Kisebbrészlet, hogy három letöltés engedélyezett, és egy zeneszám maximum három perc lehet.⁷⁰

A normál előfizetési csomag: Ez a csomag jelenleg 11 euró/hónap, és ezért a licencvevő 15 zeneszámot tölthet le, és ötperces zenét készíthet. A változás az előző csomaghoz képest az, hogy bevételszerzésre csak a Youtube-n, Twitchen és Tik Tokon használhatja fel, de már nem kell feltüntetni az AIVA használatát, viszont a szerzői jog ugyanúgy az AIVA-t illeti, tehát itt egy *korlátozott kereskedelmi licenc* valósul meg, amely *nem kizárólagos, nem átruházható, és kereskedelmi licencet enged bevételszerzésre harmadik fél platformján*.⁷¹

A professzionális előfizetési csomag: A legdrágább csomagban, ami 33 euró/hónap előfizetéssel érhető el, teljes szerzői jog keletkezik a készített zeneszám felett és a licencvevő tulajdonát fogja képezni azt követően is, ha az előfizetést lemondja. A teljes szerzőijog-tulajdonnal elérhetővé válik, hogy ott használja a licencvevő, ahol csak szeretné, akár bevételszerzésre is. Itt már 300 zeneszám tölthető le, amelyek maximum 5 perc 20 másodpercesek lehetnek.⁷²

A licencvevő lehetőséget kap arra, hogy ha feltölti az AIVA szolgáltatóra a létrehozott zeneszámot, akkor „*a licencvevő világméretű, nem kizárólagos, kereskedelmi és átruházható licencet biztosít a licenctulajdonos (AIVA) számára*.”⁷³ Az így megvalósult licenccel az AIVA a zeneszámot felhasználhatja gépi tanításra.

2.3.4. A Midjourney

A Midjourney arra szolgál, hogy segítse a felhasználót abban, hogy megannyi különböző képet tudjon generálni az MI segítségével. A Midjourney tekintetében is elmondható, hogy mentesíti magát a garanciavállalás, valamint a kár okozása alól, és kijelenti, hogy szerzői jogi védelem alatt álló műveket nem lehet felhasználni. A jogok tekintetében, amelyek a Midjourney-t, valamint a felhasználót illetik meg, már eltérések mutatkoznak. A felhasználót megillető jogok tekintetében itt is létrehoztak a fejlesztők három fizetési csomagot, de ezek főleg azt szolgálják, hogy a képet az MI gyorsabban generálja le.

Mindegyik csomagban megtalálható a kereskedelmi felhasználás lehetősége, emellett a felhasználó a kép tulajdonosa is egyben. Az újdonság az, hogy a Midjourney-vel létrehozott képek alapvetően nyilvánosak, és azokat mindenki láthatja, ezáltal mások is felhasználhatják, újraalkothatják a képet. A Midjourney erre fejlesztette ki a „*pro*” vagy „*mega*” előfizetést, amelyben található az úgynevezett „*stealth mode*”. Az opció segítségével be tudjuk állítani, hogy a generált képet más Midjourney-használók ne láthassák. A felhasználó a Midjourney

⁷⁰ AIVA Helpdesk: <https://aiva.crisp.help/en/article/i-dont-understand-the-terms-of-license-1wqvh5v/>.

⁷¹ I. m. (70).

⁷² AIVA hivatalos honlapja: <https://www.aiva.ai/>.

⁷³ AIVA hivatalos végfelhasználói szabályzata: <https://www.aiva.ai/legal/1>.

használatával visszavonhatatlan, örökös szerzői jogi engedélyt ad a sokszorosításra, származékos munkák elkészítésére és annak nyilvános bemutatására. A létrehozott képekre vonatkozóan engedélyt ad a felhasználó, hogy a Midjourney allicenccel terjessze azt, és ez a licenc akkor is fennmarad, ha a felhasználó az előfizetését lemondja.⁷⁴

2.3.5. Értékelés

A különböző mesterséges intelligenciák használati feltételeit részleteiben látva megállapítható, hogy mindegyik MI-fejlesztő csoport igyekszik magát a felelősség és garancia alól mentesíteni. A vizsgált szolgáltatások körében nem volt egyre sem példa, amely egy kisebb mértékű garanciát is vállalt volna saját magára nézve. A felelősség esetében viszont más a helyzet. Az AIVA kivételével a többi három esetben megszabtak egy határt, ameddig kompenzálják a felhasználót ha nem is az adott esetben bekövetkező kárösszeg mértékéig, de legalább 100 dollár értékig. Az AIVA a felelősség tekintetében inkább az előfizetéssel „buzdítja” a felhasználókat, hogy megszerezzék a szerzői jogukat, és ezzel átalakul a felelősségi rendszer is. Az előfizetéses rendszert igyekezett bevezetni a Midjourney is, de ebben az esetben a jogokat nem korlátozta ilyen mértékben, hanem megadta a felhasználóknak azt a jogot, hogy az alkotásukat ne egyből az egész közösség láthassa, hanem csak azt követően, miután azt engedélyezték, tehát itt már kezd kibontakozni egy olyan engedélyezési modell, amely alapján a felhasználó más személyek számára engedélyezheti az elkészült mű felhasználását.

A példaként vizsgált mesterséges intelligenciák egyike sem határozza meg a használati feltételekben, hogy az adatkészletét honnan taníttatta, és a felhasználó számára ez bizonytalanságra ad okot. Az adatvédelmi szabályozások terén lehetőséget kell biztosítani a felhasználónak, hogy éljen a tiltakozás jogával, amit a mesterséges intelligenciák engedhetnek meg saját használati feltételeikben úgy, mint az OpenAI esetén, ahol már be is vezették ezt a lehetőséget.⁷⁵ El kell határolni ettől a nagy nyilvánosságot, mivel a PicsArt esetén meg lehet szabni, hogy milyen módon lehet az adott képet felhasználni, de ha a felhasználó a PicsArt közösségi terén belül közzéteszi, akkor már engedélyt ad a használatára is. A Midjourney éppen ezért fejlesztette ki a „stealth mode-ot” amely biztosítja, hogy a nagy nyilvánosság elé ne kerüljön a mű, ha a felhasználó úgy határoz. A felhasználást a korlátozott licenckéigénybevételének megengedésével is igyekeznek könnyíteni, átláthatóvá tenni az AIVA és a PicsArt esetében is.

A Midjourney, az AIVA és a PicsArt esetében is érzékelhető, hogy az előbbieken említett „kíségítő lehetőségekkel” igyekeznek a végfelhasználók bizalmát megtartani, hogy egy

⁷⁴ Midjourney hivatalos szolgáltatási feltételei: <https://docs.midjourney.com/docs/terms-of-service>.

⁷⁵ OpenAI hivatalos használati feltételei (frissítve: 2023. november 14., következő hatályos: 2024. január 31.): <https://openai.com/policies/terms-of-use>.

rugalmas kapcsolat alakuljon ki a szoftvercégek és a végfelhasználók között. Az OpenAI ellenben a tiltakozási lehetőségen kívül – amely nemrég került be a használati feltételeibe – más kiemelkedőt nem mutat fel biztosítékként a végfelhasználók felé, amely a többi példaként felhozott MI-programtól különösen elkülönítené. Nem meglepő ezáltal, hogy a legtöbb probléma egyelőre az OpenAI-val szemben vetődik fel. Mindezek ellenére az összes MI-szolgáltató igyekszik a lehető legnagyobb területet lefedni a szabályozások terén, hogy elkerüljék a felelősségre vonást, és ezt különböző licencekkel teszik meg, valamint a használati feltételeik folyamatos frissítésével, de ennek ellenére létezik az MI veszélyesebb oldala is, a *Deepfake*.

2.4. A Deepfake-jelenség

A mesterséges intelligencia megjelenésével a társadalom nemcsak a benne rejlő lehetőségeket fedezte fel, hanem azt is, hogyan lehet ezt a technológiát rosszra fordítani – ezalatt a zsarolás, a csalás, a bosszúhadjárat értendő. Meg kell különböztetni egymástól a deepfake-et, valamint a „*digitális hasonmás*” jelentését. Az első esetben a mesterséges intelligencia segítségével az eredeti tartalmat felülírják és kicserélik egy másik tartalomra. A leggyakoribb, hogy színészek, előadóművészek, hírességek arcát teszik más testére vagy fordítva – de lehetséges videót is így hamisítani vagy akár hangot – és ezt követően ezt jogosulatlanul felhasználják. A második eset, a „*digitális hasonmás*” törvényes, engedélyezett, konszenzusos megállapodást jelent.⁷⁶

A deepfake már annyira elterjedt az interneten, hogy szinte bárki tud csinálni ilyet, és a pontossága annyira rémisztő, hogy egy felmérés alapján, ahol a résztvevőkkel egy deepfake által kreált hangfájlt és ezt követően az igazit meghallgattatták, 500 emberből csak 73 százalék állapította meg melyik az igazi hangfájl, miután elmagyarázták nekik mire kell figyelni, hogy rájöjjenek melyik a deepfake. Akik már jártasabbak a technológiában úgy vélik, hogy meg lehet állapítani az elmosódottságból, abból, hogy a videón mennyire pislog a személy, a háttérzaj hiányából és sok apró részletből.⁷⁷ Pontos törvényi szabályozás hiányában igyekeznek az emberek olyan szoftvereket kifejleszteni, ami megvédheti őket a deepfake veszélyétől. Az egyik legjobb példa a Glaze nevű alkalmazás, amely a forrásképre ad védelmet, hogy azt ne lehessen utána felhasználni más MI-algoritmusokban, ha mégis felhasználják, akkor egy elmosódott végeredményt fog generálni.⁷⁸

⁷⁶ Debra Kaufman: The Business Of Licensing Deep Fakes. Light Field Lab, 2023. 02. 21.: <https://www.lightfieldlab.com/blogposts/the-business-of-licensing-deep-fakes>.

⁷⁷ Deepfake ellen orvosság – Morgan Freemannel. ITlawpro, 2023. 12. 22.: <https://itlawpro.com/hu/2023/12/deepfake-ellen-orvossag-morgan-freemannel>.

⁷⁸ <https://glaze.cs.uchicago.edu/>.

A mesterséges intelligenciának ezt az oldalát 2022 júniusában a Magyar Kormány is megtapasztalhatta, amikor Karácsony Gergely főpolgármester folytatott egy videóbeszélgetést Kijev polgármesterével, Vitalij Klicskóval.⁷⁹ Minden bizonnyal a főpolgármester is azt hitte, hogy a valódi Vitalij Klicskóval tárgyal, de csak később jöttek rá, hogy ez egy „ál-Klicskó” volt, aki már tárgyalat Berlin, Bécs és Madrid polgármesterével is. Minden bizonnyal egy tréfának szánt átverés lehetett, mert egyik polgármestertől sem kérték, hogy utaljanak pénzösszeget, ellentétben azzal a 2019-es ügygel, amikor egy brit energiavállalat vezérigazgatójának a hangját hamisították meg, és ebben a hangfájlban arra utasították a cég ügyvezetőjét, hogy egy magyar beszállítónak utaljon át 200 ezer eurót.⁸⁰ A legfrissebbnek mondható ügy, amely nagy port kavart, az a *Sz Huang et al. vs. Tesla Inc. et al.*-ügy,⁸¹ amelyben Elon Muskot, a Tesla vállalat vezérigazgatóját akarják bíróság elé állítani Walter Huang halála miatt, aki 2018-ban halt meg autóbalesetben, és a Tesla vezetéstámogató szoftverét okolják Huang halála miatt. Elon Muskot azért tartják felelősnek, mert nagy nyilvánosság előtt kijelentette, hogy „egy Model S vagy egy Model X ma nagyobb biztonsággal képes autonóm módon vezetni, mint egy ember”.⁸² A deepfake azért releváns, mert a Tesla ügyvédei arra hivatkoznak, hogy mivel Elon Musk egy közszereplő, ezért számos deepfake-videó keringhet róla az interneten, és emiatt az előbbieken említett videóban tett nyilatkozata is hamis lehet. Megoldásképpen Evette D. Pennypacker, az ügyben eljáró bíró elrendelte, hogy Elon Musk három óra hosszú tanúvallomást tegyen az idézett kijelentésről.⁸³ A hamis felhasználás ellenére vannak olyan személyek is, mint Bob de Jong, akik feltűnően, de mégis helyesen próbálják megmutatni a deepfake veszélyeit, értendő ezalatt amikor 2021-ben közölt egy videót, amelyben Morgan Freeman látható és hallható, csakhogy ő nem az igazi színész, amire a cím is utal „*This is not Morgan Freeman*”, és a videóban a veszélyekre hívja fel a figyelmet.⁸⁴

Valószínűleg a jövőben a technológia fejlődésével a hamisítványok minősége javul, kiszűrésük pedig nehezedik.⁸⁵ A polgári jog a személyiségi jogok körében igyekszik szabályozni

⁷⁹ Előkerült a videó Karácsony Gergely átveréséről. 2022: https://www.youtube.com/watch?v=9rhooPxol5A&ab_channel=TheFairRight.

⁸⁰ Egyéni és társadalmi kockázata is van a deepfake-nek, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Fogyasztóknak szóló hírek, 2023. 01. 13.: https://nmhh.hu/cikk/235252/Egyeni_es_tarsadalmi_kockazata_is_van_a_deepfake-nek.

⁸¹ 19CV346663 ügy: Sz Huang et al. vs Tesla Inc. et al.: <https://cdn.arstechnica.net/wp-content/uploads/2023/04/musk-deepfake-ruling.pdf>.

⁸² Elun Musk Full Interview Code Conference, 2016: https://www.youtube.com/watch?v=wsixsRI-Sz4&t=4773s&ab_channel=Recode.

⁸³ Lakinger Béla: Itt is van az első deepfake-ező jogi érvelés. Bronson.Men, 2023. 04. 27.: <https://bronson.men/2023/04/27/itt-az-első-jogi-erveles-amely-deepfake-ezessel-hiteltelenitene-egy-kozmert-videot/>.

⁸⁴ This is not Morgan Freeman – A Deepfake Singularity: https://www.youtube.com/watch?v=oxXpB9pSETo&ab_channel=DiepNep.

⁸⁵ Mráz Attila: Deepfake, demokrácia, kampány, szólásszabadság. In: Török Bernát, Zódi Zsolt (szerk.): A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. p. 250–252.

a deepfake által kialakított helyzetet.⁸⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) második könyvében szabályozott nevesített személyiségi jogok közül legfőképpen a becsület és a jó hírnév megsértése és a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése kapcsolódik ide.⁸⁷ A deepfake sérelmes lehet a véleménynyilvánításra, így becsületsértő is lehet,⁸⁸ amennyiben pedig hamis tényállításként értelmezik, akkor pedig a jó hírnevet sérti.⁸⁹ A képmáshoz és a hangfelvételhez való jogot pedig mindenképpen sérti, mivel a célszemélyről készült kép felhasználásához az engedélyére van szükség, úgyszintén a nyilvánosságra hozatalhoz is,⁹⁰ ami a deepfake tartalmak esetén hiányzik. Közéleti szereplő esetén ennek a tűrési foka nagyobb,⁹¹ de természetesen itt is van egy határ, amin túl már bíróshoz lehet fordulni. Megállapítható, hogy a polgári jog még nem készült fel a deepfake jelenség szabályozására, és a mai értelemben vett személyiségi jogok nem lesznek elegendőek, hogy a helyzetet megoldják, és ez a hamisítványok terjedésével csak nehezebbé válik.⁹²

3. AZ MI JÖVŐJÉNEK ALAKULÁSA A KÜSZÖBÖN?

A mesterséges intelligencia, ahogy fejlődik, úgy az emberiségnek is többet segíthet, de nemcsak a segítség növekszik, hanem a szabályozásra váró problémák is sokasodnak. A következőkben olyan, jelenleg is folyamatban lévő ügyek kerülnek bemutatásra, amelyek lezárása előrelépést hozhat az MI szabályozása terén, legfőképp a szerzői jogban, és azon belül is a felhasználás terén. A legtöbb ügyre az Amerikai Egyesült Államok digitális szerzői jogi törvénye az irányadó,⁹³ ezért muszáj megemlíteni a „*fair use*”, tehát a méltányos használat elvét. Az amerikai szerzői jogi törvény 107. §-a szabályozza,⁹⁴ hogy a méltányos használatkor figyelembe kell venni a mű jellegét, felhasználásának célját és jellegét, a felhasznált mennyiséget a védett műből, valamint a felhasználás hatását a védett mű piacára. A *fair use* alá tartoznak a kritika, megjegyzés, híradás, tanítás, ösztöndíj, valamint a kutatás.⁹⁵ Abban az esetben, ha a magyar szerzői joggal próbálnánk párhuzamot állítani, a szabad felhasználás eseteihez lehetne kapcsolni a *fair use*-t. Az Szjt. szabályozása alapján a következő esetekben nem szükséges engedély a szerzői mű felhasználásához:

⁸⁶ Ptk. 2:42. §.

⁸⁷ Ptk. 2:43. §.

⁸⁸ Ptk. 2:45. § (1) bekezdés.

⁸⁹ Ptk. 2:45. § (2) bekezdés.

⁹⁰ Ptk. 2:48. § (1) bekezdés.

⁹¹ Ptk. 2:44.

⁹² Mráz: i. m. (85), p. 256–257.

⁹³ Digital Millennium Copyright Act (DMCA).

⁹⁴ Copyright Law of the United States (Title 17) Chapter 1. 107. Limitations on exclusive rights: Fair use: <https://www.copyright.gov/title17/92chap1.html#107>.

⁹⁵ U.S. Copyright Office Fair Use Index. Frissítve: 2023. 11.: <https://www.copyright.gov/fair-use/>.

- idézés,⁹⁶
- átvétel,⁹⁷
- átdolgozás,⁹⁸
- paródia,⁹⁹
- ideiglenes többszörözés (ideértve a szöveg- és adatbányászat eseteit),¹⁰⁰
- ideiglenes rögzítés,¹⁰¹
- a mű iskolai oktatási célra történő felhasználása,¹⁰²
- magáncélú másolat készítése,¹⁰³
- nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára szabadon felhasználhatók,¹⁰⁴
- előadás (ha az előadás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja, és a közreműködők sem részesülnek díjazásban).¹⁰⁵

3.1. A Copilot-per

A Copilotot, amely a GitHub mesterséges intelligenciáján alapul, és az OpenAI Codex adatkészletéből meríti a forrásait, 2022-ben hozta nyilvánosságra a Microsoft. A Copilot elsődleges célja, hogy a programozókat segítse a kódolásban azáltal, hogy valós idejű kiegészítési javaslatokat kínál különböző programozási nyelveken. A gépi tanulás kapcsán nagy mennyiségű adatot adnak az MI-nek, hogy ezek alapján készítse el, egészítse ki az adott algoritmust. A probléma ott kezdődik, hogy a többsége vagy egy része ennek az adathalmaznak nyílt forráskódú licenc hatálya alá tartozik.¹⁰⁶

Az úgy mélyebb elemzése előtt a nyílt forráskódú licenc szabályozását kell megvizsgálni. Alapvetően rögzítendő, hogy a forráskódok irodalmi műnek tekintendők, ezért szerzői jogi védelem alatt állnak, így minden jog, többek közt a terjesztés és a felhasználás is a szerzőt illeti. A nyílt forráskód esetében ez eltérő, mert itt a szerző azt szeretné elérni, hogy mások is használják a forráskódját, tehát lehetővé teszi származtatott művek létrehozását, ezért teszi elérhetővé, de feltételekkel, itt merül fel a licenc, tehát az engedélyezés kérdése.¹⁰⁷ A

⁹⁶ Szjt. 34. § (1) bekezdés.

⁹⁷ Szjt. 34. § (2) bekezdés.

⁹⁸ Szjt. 34. § (4) bekezdés.

⁹⁹ Szjt. 34/A. § (1) bekezdés.

¹⁰⁰ Szjt. 35. § (6) bekezdés.

¹⁰¹ Szjt. 35. § (7) bekezdés.

¹⁰² Szjt. 34. § (4) bekezdés.

¹⁰³ Szjt. 35. § (1) bekezdés.

¹⁰⁴ Szjt. 36. § (1) bekezdés.

¹⁰⁵ Szjt. 38. § (1) bekezdés.

¹⁰⁶ Joseph Saveri: GitHub and Copilot Intellectual Property Litigation: <https://www.saverilawfirm.com/our-cases/github-copilot-intellectual-property-litigation>.

¹⁰⁷ A nyílt forráskód jogi oldala. Open Source Guides, 2016. 09.: <https://opensource.guide/hu/legal/>.

nyílt forráskódú licenc szinte minden esetben kötelezővé teszi a forrásmegjelölést, tehát az eredeti szerző nevének feltüntetését, de vannak olyan licencek, amelyek megkövetelik, hogy a származékos művet is hasonló feltételek mellett terjesszék.¹⁰⁸ A legismertebb nyílt forráskódú licencek a MIT,¹⁰⁹ az Apache 2.0,¹¹⁰ valamint a GPLv3.¹¹¹

A Copilot tehát az ilyen nyílt forráskódokat használta fel a licenccben kikötött feltételek betartása nélkül. 2022. november 3-án *Joseph Saveri*, valamint *Matthew Butterick* ügyvéd, valamint ismeretlen programozók (*J. Doe 1 és J. Doe 2*) adtak be keresetlevelet az *Egyesült Államok Észak-Kaliforniai Kerületi Bíróságához*, amely szerint a *Github*, a *Microsoft* és az *OpenAI* megszegte a Digital Millennium Copyright Act (továbbiakban: DMCA) 1202. és 1205. §-át. A DMCA megsértése mellett a felperesi oldalon a fő ok a nyílt forráskódok jogosulatlan felhasználása a Copilot tanítására, valamint engedély nélküli reprodukálására való használata. Az alperesi oldalon legfőképp arra hivatkoztak, hogy a felperesek a névtelenségük miatt nem határozták meg azokat az eseteket, amikor a Copilot reprodukálta a licenccel védett kódjukat, például az egyik alperes csak azt hangsúlyozta, hogy az MIT és a GNU nyílt forráskódot használta, így bizonyításhoz nem elegendő csak a nyílt forráskódú programokra hivatkozni, hanem az adott esetet is meg kell jelölni névvel együtt, ahol a jogsértés történt.¹¹² A május 11-i döntés alapján a bíróság az alperesek elutasító indítványának részben helyt adott, részben pedig elutasította azt. Elutasította miszerint a felperesek megsértették volna a DMCA 1202. § (a) bekezdését, 1202. § (b) bekezdésének (2) szakaszát, valamint a csalásra, hamis eredet megjelölésére, jogalap nélküli gazdagodásra és a GitHub adatvédelmi szabályzatának megsértésére irányuló pontokat.¹¹³

A részbeni elutasításnak köszönhetően a bíróság megengedte a felpereseknek, hogy módosíthassák kérelmüket ezen pontok tekintetében. A DMCA 1202. § tekintetében mit is sértettek meg? A hivatkozott (b) bekezdés, „a szerzőijog-kezelési információk eltávolítása vagy megváltoztatása”, amely kimondja, hogy „[a] szerzői jog tulajdonosának vagy a törvény felhatalmazása nélkül senki sem...” és a bekezdésen belül releváns (1) és (2) pont, amely értelmet nyer. A DMCA 1202. § (b) bekezdés (1) pontja a szándékos eltávolítást és módosítást szabályozza a szerzőijog-kezelési információk tekintetében. A DMCA 1202. § (b) bekezdés (2) pontja pedig, hogy ezeket az információkat terjeszteni csak annak tudatában lehet, hogy ahhoz a szerzői jogok tulajdonosa az engedélyt adta.¹¹⁴

¹⁰⁸ Daniel R. Mello, Jenevieve J. Maerker, Matthew C. Bernstein, Ming-Tao Yang: Insights from the Pending Copilot Class Action Lawsuit. Finnegan, 2023. 10. 04.: <https://www.finnegan.com/en/insights/articles/insights-from-the-pending-copilot-class-action-lawsuit.html>.

¹⁰⁹ MIT-licenc részletes felbontása: <https://choosealicense.com/licenses/mit/>.

¹¹⁰ Apache-licenc 2.0 részletes felbontása: <https://choosealicense.com/licenses/apache-2.0/>.

¹¹¹ GNU General Public License v3.0 részletes felbontása: <https://choosealicense.com/licenses/gpl-3.0/>.

¹¹² Case: 3:22-cv-06823: https://githubcopilotlitigation.com/pdf/06823/1-0-github_complaint.pdf.

¹¹³ Case No. 22-cv-06823-JST (J. Doe 1, et al., Plaintiffs, v. GITHUB, INC., et al., Defendants): <https://caselaw.findlaw.com/court/us-dis-crt-n-d-cal/2200493.html>.

¹¹⁴ 17 U.S. Code § 1202 – Integrity of copyright management information: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/1202>.

Az alperesek 2023. június 29-én a módosított kereset elutasítására irányuló indítványt nyújtottak be, és a korábban említett indokra hivatkoztak, hogy a felperesek nem tudtak konkrét példákkal élni, hogy milyen esetekben történt jogsértés, de a felperesek azon állítását nem vitatták, amely szerint a nyílt forráskódú licenceket megsértették. Az Amerikai Szerzői Jogi Hivatal iránymutatása szerint már a bejegyzésnél meg kell jelölni, ha valamely művet AI használatával hoztak létre.¹¹⁵

Az ügy még nem záródott le, de valószínű az alperesek a méltányos használatot fogják felhozni utolsó mentsvárként. A Copilot-per viszont kitűnően veti fel és ezzel együtt igyekszik válaszokat adni a licenccel kapcsolatos szerzői jogi kérdésekre, reméljük, a per lezárultával lesz egy precedens a szabályozásra.

3.2. SFC kontra Vizio

A következő ügyben még a szoftverekről és a nyílt forráskódú licencekről lesz szó, de ez az ügy mégis eltér az előzőekben kifejtett Copilot-pertől. A soron következő ügyben nem a licencadó szemszögéből vizsgálandó a nyílt forráskódú licencek helyzete, hanem a harmadik fél kedvezményezettjei felől. Az ügy még 2021 októberében indult, amikor is egy fogyasztói jogi szervezet, a *Software Freedom Conservancy* (továbbiakban: SFC) panaszt nyújtott be a Vizio vállalat ellen, amely SmartCast okostévéket gyárt.¹¹⁶ A probléma az volt, hogy olyan nyílt forráskódokat használnak a készülékek fejlesztésére, amelyekre a GLPv2 és a LGPLv2.1 licenc vonatkozik, amelyek GPL-licencek, és kimondják, hogy „ha a nyílt forráskódú szoftver másolatait terjeszti, át kell adnia a címzettnek az összes jogát. Meg kell győződnie arról, hogy ők is megkapják vagy hozzá tudják szerezni a forráskódot.” Mivel a Vizio nem tette közzé a forráskódot, ezért az SFC szerint a vállalat szerzői jogot sértett.¹¹⁷

Az SFC szerint legalább 25 olyan programot használ a Vizio, amelyekre nyilvános licencszerződés vagy a GPL-szerződés vonatkozik. A szerzői jog tekintetében az SFC nem állítja, hogy tulajdonos lenne, de a GPL-megállapodások miatt elérhetővé kell tenni a nyilvánosság számára a forráskódot, hogy javíthassák, fejleszthessék. Az SFC érvelése azt mutatja, miszerint a Vizio – amikor elad egy SmartCast tévét – a licenc hatálya alá tartozó operációs rendszert terjeszti, és ez megköveteli a nyílt forráskódú licencek alapján a forráskód közzé-

¹¹⁵ Maello, Maerker, Bernstein, Yang: i. m. (108).

¹¹⁶ Case No.: 30-2021-01226723-CU-BC-cjc. SOFTWARE FREEDOM CONSERVANCY, INC., a New York Non-Profit Corporation, Plaintiff, v. VIZIO, INC: <https://sfconservancy.org/docs/software-freedom-conservancy-v-vizio-complaint-2021-10-19.pdf>.

¹¹⁷ Sarah Schaedler, Ramin Tohidi, Alyssa Caridis, Adam Zuro, Haley Flora: Open Source Software Licenses: Novel Case Explores Who Can Enforce Them. Orrick, 2023. 06. 22.: <https://www.orrick.com/en/Insights/2023/06/Open-Source-Software-Licenses-Novel-Case-Explores-Who-Can-Enforce-Them>.

tételét.¹¹⁸ Az SFC-ügy sikeressége esetén út nyílhat a nyílt forráskódú licencek harmadik fél kedvezményezettjei felé nyújtandó szabályozás fejlesztésére, érvényesítésére. Megfelelő licencek alapján megkövetelhetik majd, hogy nyilvánosságra hozzák a forráskódot, ami nagy előrelépést jelenthet.¹¹⁹

3.3. Andersen kontra Stability AI

2023. január 13-án ugyanaz a jogi csoport nyújtott be keresetet a *Stability Diffusion*, a *Midjourney* és a *DeviantArt* vállalat ellen, mint amelyik a Copilot-perben is képviselte a felpereseket (Joseph Saveri, valamint Matthew Butterick). Jelen ügyben Sarah Andersen, Kelly Mckernenan és Karla Ortiz nyújtott be panaszt az előbbieken említett szoftvercégek ellen.¹²⁰ A panaszban azt állítják, hogy a *Stability AI* több millió szerzői joggal védett képet szerzett meg és használt fel érvényes licenc nélkül arra, hogy eltárolja azokat más MI használatára. A DreamStudio (a *Stability AI* tulajdona), a DreamUp (a *DeviantArt* tulajdona) és a Midjourney a felperesek szerint a Stable Diffusion által biztosított adatokból képezte és taníttatta a saját rendszereit. A felperesek kérelme szerint a Stable Diffusion jogsértést követett el, mivel szerzői joggal védett műveket adott meg az adatkészletének, amellyel képes olyan eredményeket generálni, amik reprodukálni tudják a szerzői joggal védett művek stílusát, és ezzel több DMCA (17 U.S. Code) által szabályozott pontot is megszegett. A panaszban hivatkoznak még a nyilvánossághoz való jog megsértésére, valamint a szerződésszegésre és a tisztességtelen versenyre, amit a vállalat elkövetett. A Copilot-perrel összehasonlítva jelen esetben a szerzői jogok megsértése kerül középpontban, nem pedig a nyílt forráskódú licencek.¹²¹

Az alperesek 2023. április 18-án nyújtották be az elutasításra irányuló indítványukat.¹²² A jogi dokumentumban arra hivatkoznak, hogy a felpereseknek a legnagyobb hibája, hogy nem regisztrálták műveiket az Amerikai Szerzői Jogi Hivatalnál. Mckernan és Ortiz egyik műve sincs regisztrálva, és Sarah Andersennek is csak 16 gyűjteménye van beregisztálva a hivatalban. Ezt követően az alperesek megjelölik, hogy a szerzők nem hivatkoznak egyetlen egy olyan műre sem, amely a szerzői jogot sértve lett felhasználva. A *Stability AI* pedig arról

¹¹⁸ Jeremy Elman: Vizio Ruling Offers Potential Precedent On Source Code. Allen & Overy, 2022. 07. 11.: <https://www.allenoverly.com/en-gb/global/news-and-insights/publications/vizio-ruling-offers-potential-precedent-on-source-code>.

¹¹⁹ Current Status of Vizio Case. Software Freedom Conservancy, 2023: <https://sfconservancy.org/copyleft-compliance/vizio.html>.

¹²⁰ A New Generation of Legal Issues Part 2: First Lawsuits Arrive Addressing Generative AI. Perkins Cole, 2023. 04. 20.: <https://www.perkinscoie.com/en/news-insights/first-lawsuits-arrive-addressing-generative-ai.html>.

¹²¹ Case 3:23-cv-00201 Andersen v. Stability AI 2023. január 13.: <https://stablediffusionlitigation.com/pdf/00201/1-1-stable-diffusion-complaint.pdf>.

¹²² Case 3:23-cv-00201-WHO Anderson v. Stability AI 2023. április 18.: <https://storage.courtlistener.com/recap/gov.uscourts.cand.407208/gov.uscourts.cand.407208.58.0.pdf>.

nyilatkozik, hogy nem használta fel a felperesek nevét vagy képmását kereskedelmi célokra. A stílus tekintetében pedig az alperesek úgy értelmezik, hogy a stílus nincs védve a szerzői jog által, ugyanis a való életben a művész is más művésztől tanul.¹²³

A 2023. október 30-i végzésben William Orrick kerületi bíró a felperesek három követeléséből kettőt elutasított.¹²⁴ A bíróság Sarah Andersen 16 műgyűjteményével kíván a továbbiakban foglalkozni, de csak akkor, ha Andersen módosítást ad be, amelyben bizonyítja a *haveibeentrained.com* segítségével, hogy az alperesek a munkáit felhasználták a mesterséges intelligenciák adatkészleteihez. A bíróság véleménye szerint Andersen összes műve bekerülhetett az adatkészletekbe. A DeviantArttal szemben felhozott vádakat a bíróság nem tudta értelmezni, mivel a felperesek közvetlen jogsértőnek találják a DreamUp üzemeltetését, valamint úgy gondolják, ez is származékos műnek tekintendő, a Stable Diffusion pedig azzal vádolják, hogy szerzői jogilag védett képeknek a tömörített változatait tartalmazza. A bíróság a felhozott vádakkal kapcsolatban valószínűtlennek tartja a közvetlen jogsértést, hiszen a DeviantArt csak hozzáférést biztosít a Stable Diffusion könyvtárhoz. A keresetmódosítást a bíróság megengedi Andersen számára azzal, hogy a következő tárgyalásra jelölje meg azon pontokat, ahol a szerzői jogi jogsértés bekövetkezett, és a bíróság kihangsúlyozza, hogy példákkal is éljen. A Midjourney tekintetében ugyanúgy a bizonyítás hiánya hozható fel a felperesek számára. Andersen és társai nem éltek konkrétumokkal, amelyek alapján a bíróság megállapíthatta volna a jogsértést. A bíróság azonban a felpereseknek azon érvét tovább vizsgálja, amely szerint a szoftvercég megszerezte a szerzői joggal védett képeket, és ezt a Stable Diffusion taníttatására használta, és az ebből eredő képeket tömörített másolatként tárolta vagy beépítette a Stable Diffusion rendszerébe.¹²⁵

A bíróság foglalkozott a DMCA 1202. §-sal amely a szerzői jogok kezelésére vonatkozó információk eltávolítására vonatkozik. A hiányosságot itt is megállapítja a bíróság, mivel a felperesek nem jelölték meg azokat a műveket, amelyek tekintetében ezt a jogsértést fedték fel. A bíróság arra kéri a felpereseket, hogy a keresetmódosításban jelöljék meg a jogszabály ezen pontját sértő képeket is. A bíróság elutasította (módosítási engedéllyel) a nyilvánosságra hozattal kapcsolatban felmerült vádpontot, mivel a panasz nem tartalmazott olyan konkrét megjelöléseket, amelyek azt mutatták volna, hogy a felperes nevével vagy képmásával került volna reklámozásra akár a Stability AI, akár a Midjourney. A tisztességtelen verseny vádpont is elutasításra került, mivel a *common law* szerint nem volt megnevezve, hogy pontosan milyen hűtlen kezeléssel vádolják a cégeket, de az sem volt

¹²³ Mike Masnick: Stability AI And DeviantArt Ask Court To Dismiss Artists' Silly Lawsuit Against Generative Art. Techdirt, 2023. 04. 21.: <https://www.techdirt.com/2023/04/21/stability-ai-and-deviantart-ask-court-to-dismiss-artists-silly-lawsuit-against-generative-art/>.

¹²⁴ Case 23-cv-00201-WHO (N.D. Cal. Oct. 30, 2023) Andersen v. Stability AI 2023 10. 30.: <https://casetext.com/case/andersen-v-stability-ai-ltd>.

¹²⁵ Mike Masnick: Judge Dismisses Most of the First of the Many 'How Dare AI Train on My Material' Lawsuits. Techdirt, 2023. 11. 01.: <https://www.techdirt.com/2023/11/01/judge-dismisses-most-of-the-first-of-the-many-how-dare-ai-train-on-my-material-lawsuits/>.

pontosan kifejtve, hogy milyen csalást követnek el a cégek a verseny módosítása érdekében. A bíróság elutasította a szerződésszegéssel kapcsolatos törekvéseket is, mivel a felperesek a DeviantArtot vádolják, hogy nem tartotta be a saját adatvédelmi szabályzatát. A felperesek szerint felhasználták a személyes adataikat és terjesztették is őket, így a DeviantArt megszegte a harmadik felekkel kötött szerződését, de ezt pontos tények nem támasztják alá, ezért elutasításra került ez a vitatott kérdés is.¹²⁶

Sarah Andersen és társai peréből az eddigi állás szerint azt a következtetést lehet levonni, hogy egy mű akkor minősül szerzői jogilag védettnek az Egyesült Államokban, ha az Amerikai Szerzői Jogi Hivatalnál regisztrálva van. Orrick bíró tisztázta azt, hogy a mesterséges-intelligencia-eszköz nem sérti a szerzői jogot azért, mert szerzői jogilag védett adatokon tanították, és ebből következően leszögezi azt is, hogy „*lényegében hasonlónak kell lennie az eredeti műhöz*” a mesterséges intelligencia által létrehozott eredménynek. A felperesek a tömörített képek kapcsán arra hivatkoznak, hogy a korábbiakban említett LAION segítségével fejlesztik a mesterséges intelligencia adatkészletét. Itt kérdésként vetődik fel, hogy a felperesek miért hivatkoznak az alperesek szoftverére, mint amely jogtalanul másol le képeket, ha azt a LAION-ból teszi, és ezt az állításukat meg is erősítik később a felperesek. Mindezek alapján ez nem minősül másolásnak, hiszen a LAION URL-linket és hozzá tartozó metaadatokat használ. William Orrick megállapításával zárva: „*Mik is pontosan ezek a tömörített képek? És ezek matematikai algoritmusok? Mert ha igen, akkor nincs képmásolás.*”¹²⁷

3.4. Getty Images kontra Stability AI

A *Stability AI*-t nemcsak Sarah Andersen csoportja perelte be szerzői jogok megsértése miatt, hanem a *Getty Images* cég is, amely stockfotókat közöl a nyilvánosság felé. A Getty Images állításai alapján a *Stability AI* több mint 12 millió képet másolt le, használt fel az adatbázisában, és ezt engedély vagy ellenszolgáltatás nélkül tette, emellett még a Getty Images képein fellelhető védjegyek megsértésével is vádolja a *Stability*-t. A szerzői jogok tekintetében a DMCA 1202. § megsértésére hivatkozik a Getty Images, amely mind a szerzőijog-kezelési információk állítólagos eltávolítását, mind a hamis szerzőijog-kezelési szolgáltatást magában foglalja. A panaszt elsőnek az Egyesült Királyságban indította meg a Getty Images 2023 januárjában, ezt követően 2023. február 3-án az Egyesült Államok Delaware-i bírósága előtt.¹²⁸

A Getty Images tisztázta, hogy nem a mesterséges intelligencia használatát ellenzi, mivel 2022. októberében partneri megállapodást jelentett be a BRIA-val¹²⁹ annak reményében,

¹²⁶ Tal Dickstein, Edward Delman: Andersen v. Stability AI Ltd. Loeb & Loeb LLP, 2023.: <https://www.loeb.com/en/insights/publications/2023/11/andersen-v-stability-ai-ltd>.

¹²⁷ Marathe: i. m. (58).

¹²⁸ Perkins: i. m. (120).

¹²⁹ BRIA AI hivatalos LinkedIn-profilja: <https://il.linkedin.com/company/briaii>.

hogy MI segítségével működő fotóeszközöket fejlesszenek ki. A megállapodás tekintetében aki használni akarja más képét, annak díjat kell érte fizetnie. A Stability AI pedig hasonló licencengedélyt nem kötött a Getty Images-szel.¹³⁰

A szerzői jogok tekintetében az engedély nélküli használat, a képek reprodukálása mellett a felperes Getty Images kiemeli,¹³¹ hogy a védjegyek esetében a Stable Diffusion újra tudja alkotni a vízjelet is. A felperes azzal vádolja a Stabilityt, hogy a mesterséges intelligencia által generált groteszk, bizarr képeken is fellelhető a Getty Images védjegye, ez a jó hírnevét rontja a Getty Images-nek.¹³²

A legfrissebb fejlemény 2023. december 1-én érkezett az Egyesült Királyság Legfelsőbb Bíróságától, azon belül is az angliai és walesi üzleti és ingatlanbíróságtól.¹³³ Az eljáró bíró, Joanna Smith megállapította, hogy az elsődleges kérdés, amit el kell dönteni, az a joghatóság kérdése, tehát hogy az ügy az Egyesült Királyság vagy az Egyesült Államok joghatósága alá tartozik-e, mivel a szerzői jog nem nemzetközi, hanem nemzeti kérdés. Az alperes Stability AI érvként hozta fel, hogy a Stable Diffusion adatainak a képzésében nem vett részt senki az Egyesült Királyságból, és beszámolója alapján az AWS-t vették alapul az adatok taníttatásához, amely egy amerikai szoftver.¹³⁴ Bizonyítékként előkerült olyan indoklás is, hogy a Stability AI Németországban a LAION adatbázist alapul véve képezte a mesterséges intelligenciáját. Joanna Smith meglepő választ adott a peres felek számára, amely szerint a joghatóság kérdése tovább vizsgálendő. Állítása szerint: „*olyan bizonyítékok vannak, amelyek potenciálisan eltérnek a helykérdés ténybeli meghatározásától, és amelyek elérésére az alperest felkérték. A bizonyítékok olyanok, amelyek megválaszolatlan kérdéseket és a döntés szempontjából releváns következtetlenségeket vetnek fel*”.¹³⁵ A bírónő kilátásba helyezte azt, hogy ha az Egyesült Királyság joghatósága alá tartozik az ügy, akkor a Copyright Designs and Patent Act (CDPA) szerint kell elbírálni az ügyet, amely az angol szerzői jogi törvény. A CDPA 22., 23. és 27. szakaszát emelte ki,¹³⁶ amely azért problematikus, mivel szerepel benne a „cikk” szó, és a jelen esetben kérdéses, hogy az értelmezés kiterjed-e a szoftverek terén elérhetővé

¹³⁰ Amos Struck: Getty Images files lawsuit against creators of stable Diffusion, Stability AI, for alleged copyright infringement. AIsecrets, 2023. 01. 17.: <https://aisecrets.com/news/getty-images-lawsuit-stable-diffusion/>.

¹³¹ 1:23-cv-00135.

¹³² James Vincent: Getty Images sues AI art generator Stable Diffusion in the US for copyright infringement. The Verge, 2023. 02. 06.: <https://www.theverge.com/2023/2/6/23587393/ai-art-copyright-lawsuit-getty-images-stable-diffusion>.

¹³³ Case No: IL-2023-000007.

¹³⁴ Emilia David: Getty lawsuit against Stability AI to go to trial in the UK. The Verge, 2023. 12. 04.: <https://www.theverge.com/2023/12/4/23988403/getty-lawsuit-stability-ai-copyright-infringement>.

¹³⁵ Andres Guadamuz: High Court rules that Getty v Stability AI case can proceed. TechnoLlama, 2023. 12. 05.: <https://www.technollama.co.uk/high-court-rules-that-getty-v-stability-ai-case-can-proceed>.

¹³⁶ Copyright, Designs and Patents Act 1988: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents>.

tett tételekre. A CDPA korábban említett szakaszai rendelkeznek a jogsértő másolatról, a kereskedelmi célú terjesztésről, valamint a jogsértő felhasználásról.¹³⁷

Smith bírónő úgy határozott, hogy a Stability AI állításai hiányosak, pontatlanok és el-lentmondásosak voltak.¹³⁸ Az ügy még korai fázisban van, hiszen jelenleg a joghatóságot vizsgálják, és azt követheti a teljes tárgyalás megtartása. Valószínűleg biztosabb alapokon áll a Getty Images ügye, mint Sarah Andersen csoportjának az ügye, mivel konkrét megjelölésekkel támasztja alá a szerzői jogi jogsértést és a védjegybitorlás megtörténtét is, Andersen ügyével ellentétben. A Stability AI-ra nehezedik most a legnagyobb súly, hogy tisztázza nemcsak a joghatóság kérdését, hanem még azt is, hogy nem sértette meg a szerzői jogokat.

3.5. New York Times kontra OpenAI

Az utolsó, egyben a legfrissebb ügy, amelyet a New York Times indított 2023. december 27-én. A panaszt a *New York Times* nyújtotta be az *OpenAI* és a *Microsoft* ellen szerzői jogok megsértése tekintetében.¹³⁹ Várható volt, hogy a New York Times hamarosan bíróságra viszi az ügyet, hiszen 2023 év áprilisában már elkezdődtek a tárgyalások a Times és az *OpenAI* között. A konfliktus oka már akkor is az volt, hogy az *OpenAI* a ChatGPT taníttatására használja a Times cikkei, bármiféle licencszerződés megkötése nélkül. A Times jogosan fél attól, hogy a ChatGPT „versenytárs” lehet a hírközlésben, hiszen az emberek hamarabb fogják felkeresni a ChatGPT programot a hírekkel kapcsolatban, mint a hivatalos hírközlő portált, a New York Times-t, vagy kevesebben fognak hírlapot venni.¹⁴⁰

A Times azt hangsúlyozta, hogy a ChatGPT károsítja a hírlap olvasóihoz fűződő viszonyt, valamint megfosztja az „előfizetéstől, licencléstől, reklámozástól és a társult vállalkozások bevételeitől”. Nem minden hírlap volt ilyen ellenálló mint a Times, és páran lehetőséget láttak a ChatGPT-ben. Az Axel Springer, a Politico és a Business Insider lap tulajdonosa 2023. december elején kötött megállapodást az *OpenAI*-val és a megállapodás alapján a ChatGPT mindkét lapot használhatja forrásként adatainak a képzésére.¹⁴¹ A Politico és a Business Insider mellett még az Associated Press kötött 2023 nyarán megállapodást az *OpenAI*-val,

¹³⁷ Getty Images v Stability AI: copyright claims can proceed to trial. Pinsent Masons, 2023. 12. 11.: <https://www.pinsentmasons.com/out-law/news/getty-images-v-stability-ai>.

¹³⁸ Moohita Kaur Garg: Landmark Stability AI vs Getty Images copyright lawsuit to move ahead to trial. Wion, 2023. 01. 05.: <https://www.wionews.com/technology/landmark-stability-ai-vs-getty-images-copyright-lawsuit-to-move-ahead-to-trial-666377>.

¹³⁹ Case 1:23-cv-11195 New York Time vs. Microsoft and OpenAI 2023. 12. 27.: https://nytco-assets.nytimes.com/2023/12/NYT_Complaint_Dec2023.pdf.

¹⁴⁰ Bobby Allyn: 'New York Times' considers legal action against OpenAI as copyright tensions swirl. NPR, 2023. 08. 16.: <https://www.npr.org/2023/08/16/1194202562/new-york-times-considers-legal-action-against-openai-as-copyright-tensions-swirl>.

¹⁴¹ Emma Roth: The New York Times is suing OpenAI and Microsoft and Microsoft for copyright infringement. The Verge, 2023. 12. 27.: <https://www.theverge.com/2023/12/27/24016212/new-york-times-openai-microsoft-lawsuit-copyright-infringement>.

és a következő nyilatkozatot tették: „A megállapodás értelmében az OpenAI licenceli az AP szövegarchívumát, míg az AP az OpenAI technológiáját és terméktudását fogja hasznosítani”. A megállapodás értelmében az OpenAI hozzá tud férni minden hírhez, ami az AP szövegarchívumában található, egészen 1985-ig visszamenőleg.¹⁴²

Jelenleg a szakemberek a Times ügyét tartják olyannak, amely hatást gyakorolhat és sikereket érhet el a mesterséges intelligenciát uraló OpenAI-val szemben. A kereset erősségét az adja, hogy a Times konkrét bizonyítékokkal támasztja alá a jogsértést. A keresetben nyolc példát mutat fel arra, hogy a ChatGPT, valamint a Bing Chat (Copilot) szinte teljes egyezéssel, szóról-szóra ugyanazt az eredményt adja, mint ami a New York Times honlapján megtalálható.¹⁴³ Jól szemlélteti az első példa, amit a Times említ, hogy a „2019-es Pulitzer-díjas sorozat a New York-i taxiipart felfaló hitelezésről” szóló olvasmány szinte megegyezik azzal, amit a ChatGPT generált, de említhető még a 2012-es áttekintés, amit Guy Fieri Guy’s American Kitchen & Bar étterméről készítettek. A Bing Chat vonatkozásában arra hivatkozik a felperes, hogy az hamisított és származékos híreket hoz létre olyan cikkekből, amelyek a Times által a 2023 áprilisában történt adatlezárást követően jelentek meg. Az adatlezárást azért lépte meg a Times, hogy több adatot ne tudjon felhasználni a mesterséges intelligencia, és íme egy októberi cikk: „A titkok, amiket a Hamasz tudott az Izraeli hadseregről” – a Bing Chat pedig szó szerinti részleteket tartalmaz a cikkből. A másik nagy probléma, amit a Times állít az OpenAI-val és a Microsofttal szemben, az a félretájékoztatás. Ezzel a Times-nak kereskedelmi és versenykárokat okoznak, mivel olyan tartalmakat írnak le és ezt követően tulajdonítanak a Times-nak, amelyeket valójában nem is publikált. Ezt a jelenséget „hallucinációnak” nevezik, ilyenkor a mesterséges intelligencia nem adhatja végeredménynek, hogy „nem tudom”, hanem jobb esetben az eredmények egy kis részben pontatlanok, de nagyrészből helytállóak, a legrosszabb esetben pedig olyan információt ad, amely felismerhetően hamis. Példa erre, amikor a Bing Chat a Times: „*Inside Amazon – Birkózás a nagy eszméssel egy kemény munkahelyen*” című cikkében a hatodik bekezdést reprodukálja, de ez szerzői jogi jogsértéshez vezetett volna, ezért kitalált egy teljes bekezdést, és olyan idézeteket tulajdonított Steve Forbes lányának, amelyeket ő sosem mondott. A „hallucinációval” összefüggésben a Times a Covid-19-ről szóló cikkel szemléltette, hogy a ChatGPT képes olyan választ küldeni, amely hamisított címetek és hiperhivatkozásokat tartalmaz, amelyek úgy vannak beállítva, mintha a Times publikálta volna őket, és egyszerűen több ilyen nem létező cikket is megad válaszul.¹⁴⁴

¹⁴² Matt O’Brien: ChatGPT-maker OpenAI signs deal with AP to license news stories. AP News, 2023. 07. 13.: <https://apnews.com/article/openai-chatgpt-associated-press-ap-f86f84c5bcc2f3b98074b38521f5f75a>.

¹⁴³ Cecilia Ziniti: The New York Times vs. OpenAI: a Historic Copyright Battle Begins. LinkedIn, 2023. 12. 27.: <https://www.linkedin.com/pulse/new-york-times-vs-openai-historic-copyright-battle-begins-ziniti-12pwc>.

¹⁴⁴ Case 1:23-cv-11195 New York Time vs. Microsoft and OpenAI 2023. 12. 27.: https://nytco-assets.nytimes.com/2023/12/NYT_Complaint_Dec2023.pdf.

A New York Times megalapozottan fél attól, hogy az olvasók nem fogják tudni megkülönböztetni a fikciót a valóságtól, vagy hamisan tulajdonítanak egy cikket a Timesnak. A ChatGPT és a Bing Chat felboríthatják a hírközlő portálok bevételszerzését, hírnevét és jelentőségét. A Times ügyét más hírportálok is támogatják, mint a BBC, a CNN és a Reuters, amelyek követték a Times lépéseit, és ők is lezárták az adatkészletüket, hogy a *chatbotok* ne tudják azt jogosulatlanul felhasználni.¹⁴⁵ Az OpenAI és a Microsoft azzal védekezik, hogy a cikkek felhasználása nem sérti a szerzői jogot, ugyanis a méltányos használat körébe tartozik. Az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatalának állítását hozzák fel, amely szerint ha az átalakító felhasználással valami újat adnak hozzájuk további céllal, az tisztességesnek tekinthető. A kérdés már csak az, hogy a mesterséges intelligencia használata megfelelő-e ennek a tisztességesnek?¹⁴⁶

Ez lehet az első áttörő ügy a mesterséges intelligencia szabályozása terén a Getty Images ügye mellett. A New York Times remek példákat hozott a szerzői jog megsértésére, a jogosulatlan felhasználásra, és konkrétumokkal is alátámasztja azokat. Egy hosszú folyamat lesz mire ítélet születik, de az annál inkább meghatározó lesz.

3.6. Értékelés

A példaképpen elemzett ügyek jól szemléltetik, hogy a mesterséges intelligencia mint eszköz kitűnő munkát nyújt, és a példák azt is megmutatják, hogy mennyire kell vigyáznunk az adatainkra és arra is, mennyire tesszük azokat elérhetővé a nyilvánosság számára. A megoldás az lenne, ha a mesterséges intelligenciák licencszerződést kötnének a szerzőkkel, és a generált tartalmat követően valamilyen formában megjelenne az eredeti szerző neve, akár egy kiírás alapján, hogy tájékoztassa a harmadik feleket, hogy származékos művet használnak éppen. Sajnos ez nem valósulhat meg, mivel rengeteg szerződést kellene megkötöni. A bemutatott ügyekből is azt lehet levonni következtetésül, hogy a szerzői jogi jogsértésre mindig konkrét példával kell élni, rámutatva a műre és a jogsértésre. A *Copilot-per* és *Sarah Andersen* csoportja ügyének a sikeressége is ezért kétséges, mert nem élnek konkrét példákkal, a *Copilot-per* esetén nincsenek megnevezve azok a nyílt forráskódok, amelyeknek a jogosulatlan felhasználását a névtelen felperesek sérelmezik, nincs beazonosításra szolgáló adat. Sarah Andersen csoportja ugyanezt a hibát követi el, a művek nincsenek beregisztrálva az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatalába, csupán Sarah Andersen 16 műve, de ezek közül sincs megnevezve egy konkrét mű sem, amelyet a *Stability AI* felhasznált. Igazat kell adni ebben a két perben a mesterséges intelligenciát birtokló cégek tulajdonosainak, hogy

¹⁴⁵ Roth: i. m. (141).

¹⁴⁶ Jonathan Stempel: NY Times sues OpenAI, Microsoft for infringing copyrighted works. Reuters, 2023. 12. 28.: <https://www.reuters.com/legal/transactional/ny-times-sues-openai-microsoft-infringing-copyrighted-work-2023-12-27/>.

hiányos panasz esetén nem lehet egyértelműen felelősségre vonni őket. A felperesek ügyét elősegítheti, ha a keresetüket módosítják, és a konkrét jogsértéseket megjelölik.

Jobbak az esélyei a *Getty Images*-nek és a *New York Times*-nak ügyük sikerességét illetően. A legnagyobb előny, amivel ez a két ügy az utóbbi kettővel ellentétben rendelkezik – a bizonyítékok. A Getty Images a groteszk, bizarr képekkel és a hozzájuk tartozó elmosódott védjegyekkel talán elég bizonyíték lehet a Stability AI ellen. Ennél is nagyobb sikerben reménykedhet a legfrissebb panasz a New York Times-tól, ahol is a keresetben példákat sorol mind a felhasznált cikkekre, mind arra, hogy a ChatGPT és a Bing mekkora mennyiségben és hogyan alakította át a szöveget, ezáltal tisztán látható az egyezés. Konkrét példát hozott arra is, hogy az említett *chatbotok* alternatív tájékoztatást adnak és félrevezetik az olvasót, valamint a Times hírnevét is rontják nem létező cikkekkkel.

A siker még messze van az összes ügy esetében, az utolsó kettőnek van nagyobb esélye sikerrel zárni a saját ügyét, de kétségtelen, hogy az alperesek minden esetben hivatkozhatnak vagy hivatkozni fognak a *fair use* elvére. A méltányos használat az Egyesült Államokban az utolsó mentsvár lehet az alperes cégek számára, hogy az őket illető vádakat semmisé tegyék és működhessenek tovább. Az alperesek esetében be kell bizonyítani, hogy mások művének felhasználása vagy a mesterséges intelligencia azokon való taníttatása nem ütközik a szerzői jog által lefektetett elvekbe.

4. AZ MI-T KORDÁBAN LEHET TARTANI?

4.1. Biztonságban vannak az adataim a mesterséges intelligencia előtt?

A mesterséges intelligencia nemcsak a tulajdonunkban lévő műveket képes jogosulatlanul felhasználni, hanem más adatokat is, többek közt a személyes adatainkat. Az MI használatával számos használati feltételt el kell fogadnunk, de mit várhatunk cserébe a mesterséges intelligenciáktól? Az adatokat mindenképpen jogszerűen, tisztességesen és átláthatóan kell kezelni, valamint az a személy, akinek az adatait felhasználják, kezelik, ehhez hozzájárulását kell hogy adja. Az egyének számára lehetőséget kell adni, hogy részt vegyenek adataik kezelésében.¹⁴⁷ A szabályozás tekintetében az általános adatvédelmi rendeletet (továbbiakban: GDPR)¹⁴⁸ igyekszik a társadalom alkalmazni az MI okozta adatvédelmi aggályokra, az Egyesült Államokban pedig a California Consumer Privacy Act (CCPA)¹⁴⁹ igyekszik iránymutatást adni.

¹⁴⁷ Alexandros Zenonos: Artificial Intelligence and Data Protection. Medium, 2022. 12. 13.: <https://towardsdatascience.com/artificial-intelligence-and-data-protection-62b333180a27>.

¹⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>.

¹⁴⁹ California Consumer Privacy Act (CCPA): <https://oag.ca.gov/privacy/ccpa>.

Az adatok védelme tekintetében először be kell azonosítani, hogy mit értünk személyes adaton. Az *információs önrendelkezési jogról szóló 2011. évi CXII. törvény* csupán annyit határoz meg, hogy személyes adaton „az érintettre vonatkozó bármely információt”¹⁵⁰ értjük, ellentétben a GDPR rendelkezésével. A GDPR hosszabban taglalja a személyes adat fogalmát: „azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó bármely információ”, ahol az azonosítható természetes személy az, aki egy azonosítóra hivatkozással közvetlenül vagy közvetve azonosítható.¹⁵¹ A GDPR ezzel határozza meg, hogy a személyes adat csak természetes személyekre vonatkozhat. A mesterséges intelligencia nagy aggálya, hogy gépi tanulásra használja fel az adatainkat, és ennek a következménye a profilalkotás, az automatizált döntéshozatal. Automatizált döntéshozatalon értjük azt, hogy „a döntéshozatalra technológiai eszközökkel, emberi beavatkozás nélkül kerül sor”. Emellett léteznek nem teljesen automatizált módon hozott döntések, itt emberi beavatkozásnak van jele.¹⁵² A mesterséges intelligencia a profilalkotásra az automatizált döntéshozatalt használja, ezáltal a GDPR a mesterséges intelligenciára is az automatizált döntéshozatal jogintézményére vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.¹⁵³ A profilalkotás igen veszélyes lehet, mivel gyakran alkalmazzák arra, hogy a felhasználók viselkedését, személyes adatait, pénzügyi adatait beazonosítsák, és ezáltal maga a személy is könnyedén beazonosítható lesz.¹⁵⁴ Az automatizált döntéshozatal alól természetesen vannak kivételek, és így a profilalkotás alól is abban az esetben, ha ez az adatkezelő és az érintett közötti szerződés teljesítése miatt szükséges, vagy azt az uniós vagy tagállami jog lehetővé teszi, vagy az érintett kifejezett hozzájárulásán alapul.¹⁵⁵ A mesterséges intelligenciát üzemeltető vállalatoknak mindig tájékoztatni kell az érintettet az automatizált döntéshozatal tényéről, az alkalmazott logikáról és a várható következményekről.

A személyes adatok felhasználásának, feldolgozásának, megosztásának és megőrzésének szükségesnek és arányosnak kell lennie, de a nyílt mesterséges intelligenciák, mint a *chatbotok* esetén az összes adat az MI adatkészletévé és ezt követően kiszámíthatatlan módon felhasználhatóvá válik.¹⁵⁶ Az adatkezelés annak ellenére is kiszámíthatatlan, hogy a GDPR 25. cikke megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket tesz szükségessé. Az OpenAI ChatGPT-jét példaként véve azt különböző célokra lehet használni. A szöveg- és képgeneráláson túl kutatási célokra, marketingcélokra, de még programozásra is használják. A tökéletes eredmény természetesen megköveteli azt, hogy bizalmas információt osszanak meg a

¹⁵⁰ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról 3. § 2. bekezdés.

¹⁵¹ GDPR 4. cikk (1) bekezdés.

¹⁵² Kovács Zoltán Balázs: Profilalkotás és automatizált döntéshozatal. EUGDPRblog, 2018. 05. 13.: <https://eugdpr.blog.hu/2018/05/13/profilalkotas>.

¹⁵³ GDPR 22. cikk.

¹⁵⁴ GDPR 13. cikk (2) bekezdés f) pont.

¹⁵⁵ Török, Zöldi: i. m. (85), p. 182–204.

¹⁵⁶ Jessica Lipson: A generatív AI adatvédelmi kockázatai. Jogászvilág, 2023. 09. 08.: <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/a-generativ-ai-adatvedelmi-kockazatai/>.

felhasználók a mesterséges intelligenciával. A mesterséges intelligencia nemcsak az általunk megadott bizalmas információkból tanul, hanem az interneten fellelhető adatokból és képekből is, legyenek azok igaziak vagy hamisak, és ezáltal a pontatlanság esélye is növekszik. A legnagyobb aggodalmat mégis az okozza, hogy ezeket az adatok nem lehet teljesen átlátni, és ha egyszer a ChatGPT-be egy paranccsal betápláljuk, akkor már nem is lehet kitörölni azt, az adatkészlet részévé válik.¹⁵⁷

Az első jelentős intézkedést a mesterséges intelligencia adatkezelése kapcsán az olasz adatvédelmi hatóság tette meg (továbbiakban: Garante), amikor 2023. március 30-án¹⁵⁸ azonnali hatállyal fel kellett függesztenie az OpenAI-nak a ChatGPT alkalmazásán keresztül történő adatkezelését az olasz polgárok vonatkozásában. Az indok a jogellenes adatgyűjtés és a kiskorúak életkorát ellenőrző rendszer hiánya. Kifogásként fogalmazta meg a megfelelő tájékoztatás hiányát, a hibás végeredményeket, ahol az MI által produkált hallucináció fellép, és ez pontatlan személyes adatok kezeléséhez vezet. A megfelelő jogalap hiánya mellett az említett életkori határ ellenőrzését hiányolták, ugyanis a használati feltételek közt szerepel, hogy a ChatGPT-t csak 13 éves kor felett ajánlott használni.¹⁵⁹ Számos elvárás támasztott a Garante a ChatGPT felé, mint például a korhatár-ellenőrző rendszer bevezetése, tiltakozási jog kimutatására alkalmas eszköz használata.¹⁶⁰ Az április 11-i tárgyaláson döntés született, amelyben a Garante 2023. április 28-án visszaállította a ChatGPT használatát, az OpenAI pedig a *chatbot* tekintetében teljesítette a kívántakat. A Garante hatására vezette be az OpenAI azt az űrlapot, amely lehetővé teszi minden európai felhasználó számára, hogy megtagadja személyes adatainak a feldolgozását. Számos új dolog került bevezetésre, de például az életkor-ellenőrző rendszer azóta is hiányzik.¹⁶¹

Magyarországon is hasonló problémák merültek fel a mesterséges intelligencia használatával, amikor a Budapest Bank Zrt.-t 250 000 000 forintra bírságolták meg.¹⁶² A mesterséges intelligenciát a rögzített hívások elemzése céljából hozták létre. A szoftver elemezte a beszélő érzelmi állapotát, és kulcsszavakat felhasználva sorrendet állított fel az ügyfelek visszahívására. A beprogramozott feladaton kívül az ügyfélszolgálat munkatársainak a minősítésére

¹⁵⁷ Syed Sayem Mustufa: ChatGPT and Data Privacy. Tripware, 2023. 06. 13.: <https://www.tripwire.com/state-of-security/chatgpt-and-data-privacy>.

¹⁵⁸ Artificial intelligence: Stop to ChatGPT by the Italian SA. Personal data is collected unlawfully, no age verification system is in place for children. GPD, 2023. 03. 31.: <https://www.garanteprivacy.it/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9870847>.

¹⁵⁹ Pók László: Miért „tiltották meg” a ChatGPT használatát Olaszországban? GDPRblog, 2023. 03. 31.: https://gdpr.blog.hu/2023/03/31/miert_tiltottak_meg_a_chatgpt_hasznalatat_olaszorszagban.

¹⁶⁰ Szalai Anita: A ChatGPT és a mesterséges intelligencia legfontosabb adatvédelmi jogi kérdései. Szalai Legal, 2023. 04. 05.: <https://www.szalailegal.hu/a-mesterseges-intelligencia-legfontosabb-adatvedelmi-kerdesei/>.

¹⁶¹ Italy's Garante imposes and then withdraws a ban on ChatGPT. Privacy Laws Business, 2023. 05. 03.: <https://www.privacylaws.com/news/italy-s-garante-imposes-and-then-withdraws-a-ban-on-chatgpt/>.

¹⁶² NAIH-85.3/2022: <https://www.naih.hu/hatarozatok-vegzesek?download=517:mesterseges-intelligencia-alkalmazasanak-adatvedelmi-kerdesei&start=50>.

is felhasználták, az adatkezelő tájékoztatóban pedig nem tértek ki a hangelemzéssel kapcsolatos szoftver részleteire.¹⁶³ A NAIH a Budapest Bank Zrt.-vel szemben több GDPR-ben rögzített pontot is hiányolt. A jogszerűséget, tisztességes eljárást és átláthatóságot, valamint a célhoz kötöttséget.¹⁶⁴ Azt, hogy az alkalmazás a jogalappal, illetve az eredeti céllal nem összeegyeztethető,¹⁶⁵ a tiltakozási jog nem gyakorolható egyértelműen,¹⁶⁶ valamint a beépített és alapértelmezett adatvédelem elveinek a sérelmét.¹⁶⁷ Ez is azt mutatja, hogy a mesterséges intelligenciának az adatkezeléssel kapcsolatos problémái nemcsak külföldön, de hazánkban is felmerülnek, és pontosításra, szabályozásra szorulnak.

4.2. Etikai megfontolások és lehetőségek

A mesterséges intelligencia fejlődésével számos területe az életünknek egyszerűbbé válik, de milyen áron? A rendszerben bekövetkező hibák vagy visszaélések súlyos következményekre adhatnak okot (például a *Deepfake*). A licencek használata legalább keretet tud adni az etikai normák betartatásának, így védve a közbiztonságot is. A visszaéléseket is meg tudja egy bizonyos szintig állítani a licencszerződés, így az elszámoltathatóságnak irányt adva.¹⁶⁸ Felmerülhet a kérdés, hogy mi történne akkor, ha a mesterséges intelligencia terén a visszaélések elkerülésének megóvására használt tartalom licencelésébe is bevezetnénk az MI-t. Segítséget nyújthat a vállalatok számára digitális tartalmuk nyomon követésében, figyelemmel kísérve az illetéktelen felhasználást. Az etikai oldalon itt is felvetődik az, hogy hamis, torz adatok használata esetén a keresés is pontatlan. A másik etikai szempont, hogy ne sértse a tartalomkészítők vagy felhasználók jogait. Egy hasonló probléma lehet, ha a mesterséges intelligencia képes lesz felváltani a tartalomlicenccel foglalkozó munkavállalókat.¹⁶⁹

Az adatvédelem tekintetében minden a licencszerződésektől függ. Az átláthatóságot és világosságot segítenek biztosítani, valamint alapot adhatnak a felhasználók részére, hogy honnan kerülnek felhasználásra az adatok. A felhasználóknak így nem kell attól tartaniuk, hogy más személy szerzői jogilag védett művét használják fel vagy véletlenül olyan adatot, amelyet az MI talált valamilyen közösségi oldalon. A felhasználóknak ezáltal átláthatóvá

¹⁶³ Szalai: i. m. (160).

¹⁶⁴ GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) és b) pont.

¹⁶⁵ GDPR 6. cikk.

¹⁶⁶ GDPR 21. cikk.

¹⁶⁷ GDPR 25. cikk.

¹⁶⁸ Kathrivel Kumara: Do We Need Licensing for Working on Artificial Intelligence Technology? LinkedIn, 2023. 05. 20.: <https://www.linkedin.com/pulse/do-we-need-licensing-working-artificial-intelligence-kathirvel>.

¹⁶⁹ The impact of AI on content licensing. AIContentfy, 2023. 11. 06.: <https://aicontentfy.com/en/blog/impact-of-ai-on-content-licensing>.

válík a folyamat, hogy az MI milyen következtetésekkel jutott az eredményre.¹⁷⁰ Megjelentek már olyan licencek is, mint a Hippokratészi engedély 2.1, amelynek záradékaiban határozzák meg, mire lehet felhasználni licenc szerinti projektet. Az ilyen záradékok általában emberi jogokat, az Egyesült Nemzetek Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában foglaltakat és az ENSZ Globális Paktumában leírtakat tartalmazzák, ezzel kizárva az olyan célokra történő használatot, amelyek megsértik az emberi jogokat védő törvényeket.¹⁷¹

A mesterséges intelligenciával szemben támasztható egyik legnagyobb etikai aggály, hogy a mai technológiával képes már meghalt személyeket újra filmvászonra hozni. Az első ilyen James Dean „felélesztése” volt a Finding Jack című filmben. Az elsők között volt még, amikor a Star Wars: Zsivány Egyes című filmhez 2017-ben hozták újra filmvászonra Peter Cushingot, aki 1994-ben halt meg. Vannak emellett olyan esetek is, amikor a színész még akkor hunyt el, amikor még a film nem volt kész, de kulcsfontosságú szerepet játszott, pl. ilyen volt Paul Walker és Carrie Fisher halála is. A stáb itt is mesterséges intelligenciát alkalmazott a film befejezéséhez. A Worldwide XR, a hírességek digitális ügynöksége azt állítja, hogy több mint 400 meghalt híresség jogait birtokolják.¹⁷² A cég a CMG Worldwide-ből jött létre, amelyet 1982-ben alapítottak azon hírességek jogainak képviselőire, akiknek haláluk után nem maradt örökösük. A képviselői jog a „nyilvánossághoz fűződő jogot” jelenti Kalifornia állam 1985-ös törvénye alapján. Ez azt jelenti, hogy a színész halálakor képmásának a használata, ideértve hangját, arcvonásainak/testalkatának hasonlóságát, arra száll, aki a hagyatékot is kapja. A Worldwide XR licencmegállapodással szerzi meg az olyan hírességek jogait, amelyeket még nem birtokol. Meg lehet óvni a felhasználás elől ezeket a jogokat, ha azt a színész a végrendeletében kijelenti, de a jelenség aggasztóan hat a jövőre nézve. Egyre több színészt fognak „feltámasztani”, ha ez ellen nem tesznek valamit a színészek mihamarabb.¹⁷³

Számos vállalat, cég már hangot adott a mesterséges intelligencia szerzői jogra gyakorolt negatív hatásának. Az Authors Guild „magától értetődően tisztességtelennek” nevezi az MI-rendszerek szerzői joggal védett alkotásokat használó képzsét. A Copyright Clearance Center (CCC) szerint „a mesterséges intelligencia fejlesztését az alkotók és a szerzői jogok megbecsülésével és tiszteletben tartásával kell párosítani”. A Getty Images a saját ügyén keresztül is hangsúlyozza, hogy „felelősségteljesen kifejlesztett és megfelelően licencelt MI-modellek” kifejlesztésére van szükség.¹⁷⁴ Látható, hogy nem csak pár szervezetnek van

¹⁷⁰ Tölgyes László András: A mesterséges intelligencia erkölcsi dimenzióinak feltárása. Ictglobal, 2023. 09. 25.: <https://ictglobal.hu/iparagi-megoldasok/a-mesterseges-intelligencia-erkolcsi-dimenzioinak-feltarasa/>.

¹⁷¹ Etikai forrás-licencek: mik ezek? Linuxadictors, 2023: <https://www.linuxadictors.com/hu/licencias-ethical-source-que-son.html>.

¹⁷² Janko Roettgers: Team Behind Digital James Dean Forms New Company to Resurrect Other Legends. Variety, 2019. 11. 12.: <https://variety.com/2019/digital/news/james-dean-worldwide-xr-1203401302/>.

¹⁷³ Alex Lee: The messy legal scrap to bring celebrities back from the dead. Wired, 2019. 11. 17.: <https://www.wired.co.uk/article/james-dean-dead-actors-rights>.

¹⁷⁴ Eileen Bramlet: Generative AI, Copyrighted Works, and the Quest for Ethical Training Practices. Copyright Alliance, 2023. 12. 14.: <https://copyrightalliance.org/generative-ai-ethical-training-practices/>.

gondja a mesterséges intelligenciával és az általa keletkezett problémákkal. Mind Amerikában, mind Európában egyaránt igyekeznek olyan átfogó szabályozást létrehozni, amely az etikai oldalát is lefedi a problémáknak.

4.3. Mit tartogat a jövő?

A problémák keletkezésének sorával szükségszerűvé válik egy mindent átfogó MI-szabályozás megalkotása. Az Egyesült Államok tekintetében Joe Biden egy végrehajtási rendeletet adott ki, amelyben az MI-gyártókat arra kötelezi, hogy értékeljék, hogy a felhasznált adatok mennyire sebezhetőek egy esetleges kibertámadás ellen, és emellett milyen teljesítményt nyújtanak.¹⁷⁵ Kína is igyekszik szabályozni a mesterséges intelligenciát a generatív MI-kel létrehozható hamisítványok tekintetében. Korlátokat kíván felhúzni a hamisan előállított képekre és videókra vonatkozóan, amelyek valódi emberek hangját vagy megjelenését utánozzák.¹⁷⁶

A legnagyobb úttörő jelenleg az európai MI-törvény lehet, amely egy biztosabb alapot adhat a speciális szabályozások megindítására. Az Európai Bizottság 2021. április 21-én tett javaslatot a mesterséges intelligencia első átfogó szabályozására (AI Act).¹⁷⁷ Az Európai Parlament is azon az állásponton van, hogy a legfontosabb az adatok átláthatósága, nyomon követése, valamint az adatok bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélküli kezelése. A mesterséges intelligencia szabályozására egy kockázatalapú megoldást szavaztak meg a képviselők. A megoldás alapja, hogy négy osztályba sorolja a mesterséges intelligenciát: elfogadhatatlan kockázat, magas kockázat, korlátozott kockázat és a minimális vagy semmi kockázati kategória.¹⁷⁸ Az elfogadhatatlan kategóriába tartoznak az olyan rendszerek, amelyek veszélyt jelentenek az emberre, és ennek hatására betiltásra kerülnek. Ezek azok a rendszerek, amelyek képesek a kognitív viselkedés manipulációjára, emellett amelyek biometrikus azonosítást és kategorizálást végeznek, valamint amelyek valós idejű biometrikus azonosítást végeznek. A magas kockázat alá tartoznak az olyan mesterségesintelligencia-rendszerek, amelyek bizonyos területen segítséget nyújtanak, ám ezért regisztrálni kell az uniós adatbázisba, mint például a bűnüldözés terén, az oktatás terén vagy a jogértelmezésben való segítségnyújtás. A korlátozott kockázathoz tartoznak például

¹⁷⁵ Executive Order on the Safe, Secure, and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence, 2023. 10. 30.: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2023/10/30/executive-order-on-the-safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence/>.

¹⁷⁶ Matt Sheehan: China's AI Regulations and How They Get Made. Carnegie, 2023. 07. 10.: <https://carnegieendowment.org/2023/07/10/china-s-ai-regulations-and-how-they-get-made-pub-90117>.

¹⁷⁷ A mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról és egyes uniós jogalkotási aktusok módosításáról: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206>.

¹⁷⁸ Regulatory framework proposal on artificial intelligence. European Commission: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>.

a *chatbotok*, így a generatív AI, amelyre vonatkozóan speciális rendelkezéseket tartalmaz a tervezet. Az adott rendszernek közzé kell tennie egy összefoglalót, amelyben leírja a képzéshez használt, szerzői joggal védett adatok listáját, emellett úgy kell megtervezni az adott modellt, hogy megakadályozza, hogy illegális tartalmat generáljon. A végeredmény tekintetében pedig mindig meg kell jelölni, hogy azt mesterséges intelligencia generálta. Ezeket az intézkedéseket főleg a ChatGPT rohamos fejlődése tette szükségessé, amelynek új modellje a GPT-4 újabb aggodalomra ad okot a Bizottság számára. A minimális kockázatu csoportba tartoznak az olyan rendszerek, mint például a spamszűrők.¹⁷⁹ A képviselők a fejlődés fellenédítése okán nyílt forráskódú licencek alapján mentességet biztosítottak ezen szabályok alól olyan kutatási tevékenységekhez, amelyekhez ezek a szabályok gátat szabnának.¹⁸⁰

2023. december 9-én az Európai Parlament és a Tanács ideiglenesen elfogadta az MI-törvény szövegét, a végleges változtatásokra és a hatálybalépésre viszont 2025-nél vagy 2026-nál hamarabb nem lehet számítani.¹⁸¹ Remélhetőleg a szabályozások célba érnek, és pár év múlva olyan világban élhetünk és alkothatunk, ahol etikus, megbízható és licencekkel szabályozott mesterséges intelligencia áll a rendelkezésünkre.¹⁸² Dragos Tudorache képviselő szerint idézve: „*Mi vagyunk a világon az elsők, akik valódi szabályozást vezettek be az MI-re és a jövőbeli, mesterséges intelligencia által vezérelt digitális világra, amely emberközpontú irányba tereli a technológia fejlesztését és evolúcióját.*”¹⁸³

ÖSSZEGZÉS

A mesterséges intelligencia pár éven belül az életünk szinte minden területén megtalálható lesz. A törvényhozás igyekszik lépést tartani vele, de be kell látni, hogy a technika gyorsabban fejlődik, mint ahogy azt szabályozni lehetne. Az *MI-törvény* biztosabb alapot ad majd a jelen jogrendszernek, lesz egy kiindulópont, ahonnan a különböző területeket el lehet kezdeni szabályozni. A szerzői jog is egyike lesz ezeknek a területeknek, hiszen a példaként felhozott perekben is a licenciaszerződések, így a szerzői jog került a probléma középpont-

¹⁷⁹ EU AI Act: first regulation on artificial intelligence. European Parliament News, 2023. 12. 19.: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20230601STO93804/eu-ai-act-first-regulation-on-artificial-intelligence>.

¹⁸⁰ AI Act: a step closer to the first rules on Artificial Intelligence. European Parliament, 2023. 05. 11.: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230505IPR84904/ai-act-a-step-closer-to-the-first-rules-on-artificial-intelligence>.

¹⁸¹ Foo Yun Chee: What are Europe's landmark AI regulations? Reuters, 2023. 12. 10.: <https://www.reuters.com/technology/what-are-europes-landmark-ai-regulations-2023-12-09/>.

¹⁸² Alina Ptelli: AI: the world is finally starting to regulate artificial intelligence – what to expect from US, EU and China's new laws. The Conversation, 2023. 11. 14.: <https://theconversation.com/ai-the-world-is-finally-starting-to-regulate-artificial-intelligence-what-to-expect-from-us-eu-and-chinas-new-laws-217573>.

¹⁸³ Lisa O' Carroll: EU agrees 'historic' deal with world's first laws to regulate AI. The Guardian, 2023. 12. 09.: <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/08/eu-agrees-historic-deal-with-worlds-first-laws-to-regulate-ai>.

jába. A változások magukkal hozzák a mesterséges intelligenciák használati feltételeinek a változását is. Az EULA-k megadásánál ezt követően az is elvárható lesz, hogy a felhasználás feltételeit és be nem tartásuk szankcióit konkrétabban fogalmazzák meg. A training data szabályozása mellett komoly probléma még a deepfake szabályozása. A deepfake számára az egész internet, közösségi média egy nagy adatkészlet, ami ellen még a Glaze nevű program sem tud megvédeni. A mesterséges intelligenciában rengeteg potenciál lakozik, és akár személyeket is „fel tudunk támasztani” vele: 2023. november 2-án jelent meg a The Beatles: Now And Then című zenéje videoklippel, amiben a felvett demók alapján újraalkották és kiegészítették az elhunyt John Lennon és George Harrison hangját, ami annyira jól sikerült, hogy a The Beatles újból a slágerlisták élére került.¹⁸⁴ A licenciaszerződések szabályozása, illetve a szerzői jog terén felmerülő egyéb sérelmek lassan szabályozásra kerülnek, de mindig lesz új és új probléma, ahogy a mesterséges intelligenciát újabb és újabb feladatokra programozzák be.

¹⁸⁴ Új Beatles-dal a mesterséges intelligencia segítségével, Lennon félévszázados demójából. Euronews, 2023. 11. 02.: <https://hu.euronews.com/2023/11/02/uj-beatles-mesterseges-intelligencia>.